

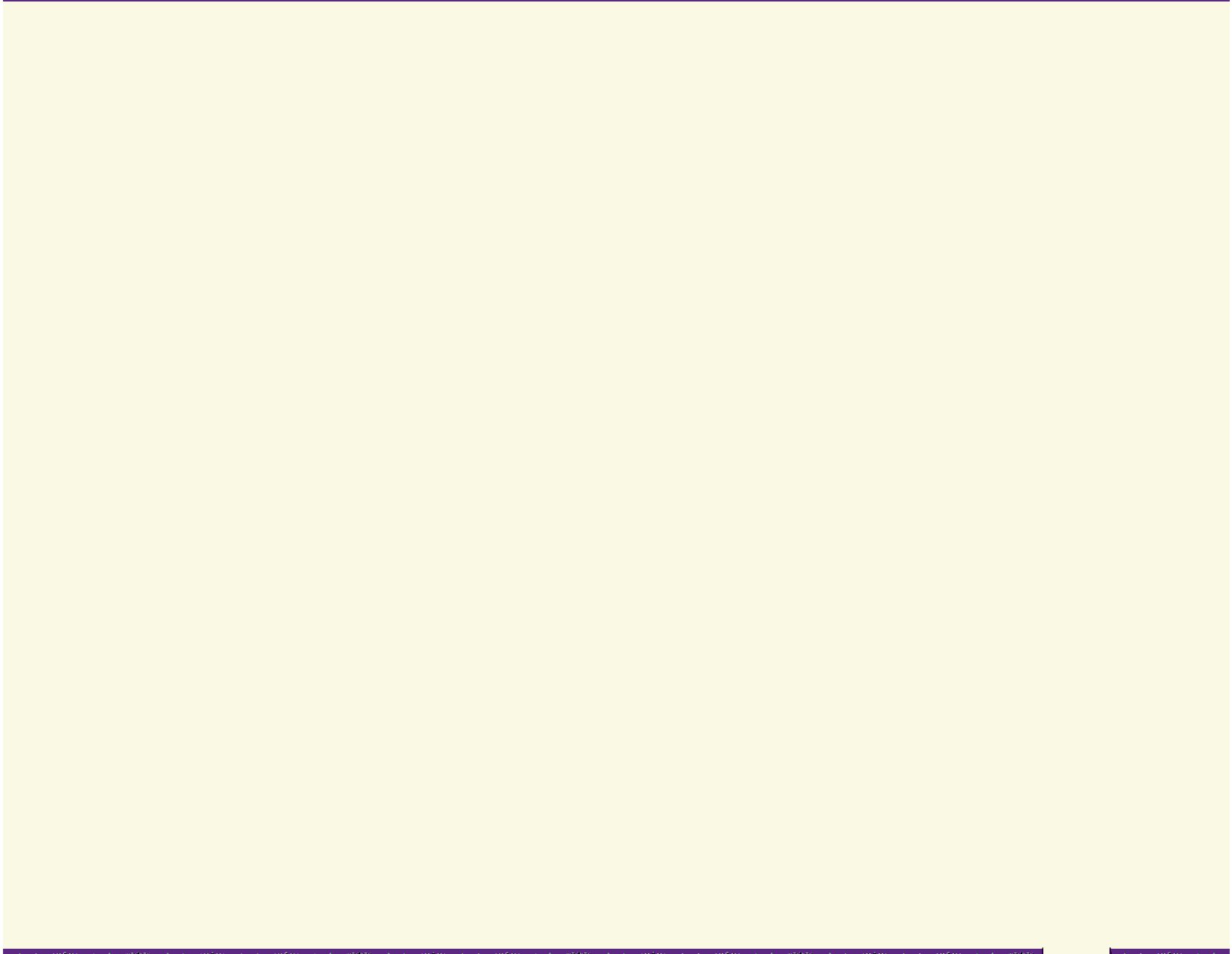
هنر تلاوت قرآن کریم در طول تاریخ اسلام همواره یکی از ابزارهای نافذ و مؤثر در تبلیغ دین مبین اسلام بوده است. در ایران اسلامی، حمایت بزرگ پرچمدار قرآن کریم؛ رهبر فرزانه انقلاب از فعالیت‌های قرآنی و جریان قرائت قرآن، فرصتی بی‌بدیل را برای رشد این هنر و قشر هنرمند قراء فراهم کرده است. لزوم معرفی قهرمانان قرآنی در جامعه، در سخنان مقام معظم رهبری حفظه الله نشان از اهمیت و کارکرد راهبردی قرائت قرآن در نگاه ایشان دارد. از این‌رو جهت شناسایی، هدایت و پرورش نوجوانانی مستعد و نخبه در هنر پر فروغ قرائت با هدف تربیت مبلغان شایسته قرآنی، طرح آموزشی- تربیتی قاریان ممتاز نوجوان و جوان قرآن کریم موسوم به «أسوه» به همت «جامعه فرهنگی قرآنی عصر» و با همکاری «شورای عالی قرآن» تدبیر و از سال ۱۳۹۳ به اجرا درآمد.

در عرصه هنر قرائت قرآن، علی‌رغم وجود جلسات سنتی قرآن کریم که غالب چهره‌های شاخص قرائت قرآن کشور نیز از همین جلسات به جامعه معرفی شدند و احياناً در مسابقات بین‌المللی برای جمهوری اسلامی افتخارآفرینی کردند، عدم استقرار نظام آموزشی جامع که تمام نیازهای علمی، فنی و تربیتی یک قاری در آن تعریف شده و منطبق بر اصول صحیح باشد، سبب شد تمامی استعدادهای موجود در این زمینه به شکوفایی نرسند و یا به‌صورت تک‌بعدی مثلاً در حیطه فنی قرائت قرآن ارتقاء یابند. در حالی که هنر تلاوت قرآن کریم باب ورود قاری به دریای بی‌کران معارف قرآنی و مقدمه و وسیله‌ای است برای انتقال صحیح مفاهیم قرآن از طریق الحان و نعمات به مستمعین کلام وحی. لذا توقف در مقدمه به‌هیچ وجه شایسته نیست. بر این اساس، اجرای طرح آموزشی-تربیتی أسوه با سرمایه‌گذاری روی قاریان نوجوان ممتاز سراسر کشور، با طراحی نظامی جامع که ناظر به همه ابعاد تربیت یک قاری ممتاز در تراز نظام جمهوری اسلامی ایران باشد، تدارک گردید. یکی از گام‌های عملیاتی شدن بخشی از اهداف مذکور در این حرکت مبارک، ساماندهی بخش نظری کار با تألیف و تدوین کتب آموزشی متناسب با نیازهای قاریان ارجمند أسوه می‌باشد که مجموعه حاضر بدین‌منظور تهیه و تدارک شده است.

در این مجال از زحمات مؤلف گرانقدر، صمیمانه قدردانی می‌شود.

امید که اسباب ارتقاء قراء عزیز فراهم گردد.

دبیرخانه طرح أسوه

زمین ۲۵

آفتاب ۲۵

استحاله ۲۶

انتقال ۲۶

انقلاب ۲۶

اسلام آوردن ۲۷

برطرف شدن عین نجاست ۲۷

استفتائات ۲۷

بخش دوم

احکام تخلی ۳۰

استفتائات ۳۱

تکمیلی احکام وضو ۳۴

استفتائات ۳۵

متن اسماء و آیات الهی ۴۰

تکمیلی احکام غسل ۴۳

استفتائات ۴۴

بخش اول

مقدمه ۶

احکام اسلام، منشور راهنمای بشر ۶

تکمیلی اجتهاد و تقلید ۷

استفتائات ۸

شروط تقلید ۱۰

تکمیلی احکام نجاسات ۱۱

استفتائات ۱۲

احکام مسکرات ۱۸

احکام کافر ۱۹

استفتائات ۲۰

تکمیلی مطهرات ۲۳

احکام آب ها ۲۴

احکام آب مضاف ۲۴

انواع آب مطلق ۲۴

تمام اقسام آب های مطلق، به جز آب قلیل ۲۵

مقدمه

علم فقه، از علوم اسلامی است که در آن از احکام عملی یک مسلمان، در امور فردی و اجتماعی بحث می‌شود. محتوای این بخش را، احکام عبادات نماز، روزه، حج و... تشکیل می‌دهد. نتیجه فراگیری احکام دین و عمل به آن‌ها، تاسیس یک جامعه سالم در ابعاد فردی، خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی خواهد بود.

احکام اسلام، منشور راهنمای بشر

هر وسیله‌ای را که انسان خریداری می‌کند، یک دفترچه راهنما دارد که راه‌های استفاده صحیح از آن وسیله و نکاتی را که در حفظ و نگهداری آن دستگاه لازم است، یادآوری می‌کند. هرچه شرکت سازنده برای خریداران خود ارزش و احترام بیشتری قائل باشد، نکات مهم‌تر و جزئی‌تری را در دفترچه راهنما متذکر می‌شود تا مشتری بتواند از آن وسیله به بهترین نحو استفاده نماید، تا عمر مفید دستگاه بالا برود و از خسارت و ضررهای احتمالی جلوگیری شود.

خداوند حکیم که مخلوقات خود را از روی حکمت آفریده و به تمامی امور آنان آگاه است، پس از خلقت انسان، او را رها نکرد و برای او احترام و کرامت فراوانی قائل شده به‌همین منظور، دستورالعمل‌های مهم و قوانین لازم برای اداره زندگی بشر را توسط پیامبران ابلاغ نمود، تا انسان‌ها راه و روش زندگی صحیح و سالم را بیاموزند و از ضرر و زیان‌های احتمالی و گمراهی و انحراف دور شوند و با صحت و سلامت از عمر خود بهره ببرند و دنیا و آخرت خویش را آباد کنند. دانشمندان علم دین، یعنی مراجع تقلید، این دستورالعمل‌ها و قوانین را از منابع اصیل دین گرد آورده و با طبقه‌بندی آن‌ها

بخش اول

به شکل علمی و منطقی، آن‌ها را در اختیار ما قرار می‌دهند که نامش رساله توضیح المسائل است. در جهانی که همه چیز به سرعت در حال تغییر است و پس از مدتی، کهنه شده و به عبارت دیگر تاریخ انقضا دارد، دین اسلام جاودانه و احکام آن برای هر عصر و نسل قابل استفاده و مفید می‌باشد؟ و این یک معجزه الهی است. امام خمینی (ره) می‌فرماید: احکام اسلام محدود به زمان و مکانی نیست و تا ابد باقی و لازم‌الاجراست. تنها برای زمان رسول اکرم (ص) نیامده تا پس از آن متروک شود. این حرف که قوانین اسلام تعطیل‌پذیر یا منحصر و محدود به زمان یا مکانی است بر خلاف ضروریات اعتقادی اسلام است.

تکمیلی اجتهاد و تقلید

تقلید: به معنای پیروی از دیگری و در اصطلاح فقه، عمل به دستور مجتهد را گویند. «فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ» (نحل/۳۴) (از آگاهان پرسید اگر نمی‌دانید).

امام زمان (عج) فرمودند: «أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُؤَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ.» (الغیبه طوسی، ص ۲۹۱) (در رخدادهای گوناگون به راویان احادیث ما (مجتهدان جامع شرایط) رجوع کنید آنان حجت من بر شمایند.) به هر مکلفی که به درجه اجتهاد نرسیده و طریقه احتیاط را نمی‌داند واجب است در احکام، از مجتهد تقلید کند. تقلید در احکام، اختصاص به واجبات و محرمات ندارد بلکه در مستحبات و مکروهات و مباحات مهم نیز جاری است. مرجع تقلید: به مجتهدی که دیگران از او تقلید می‌کنند، مرجع تقلید می‌گویند.

مرجع تقلید باید دارای این شرایط باشد:

۱- بلوغ

۲- اجتهاد

۳- مرد بودن

۴- حلال زاده بودن

۵- عقل

۶- عدالت

۷- زنده بودن

۸- شیعه دوازده امامی بودن

۹- بنابر احتیاط واجب اعلم بودن و این که حریص به دنیا نباشد.

عادل؛ به کسی گویند که دارای قوه عدالت باشد و عدالت حالتی نفسانی است که انسان را به تقوا و داشته و از ارتکاب گناهان کبیره و اصرار بر گناهان صغیره باز می‌دارد

اعلم؛ کسی است که قواعد و مدارک مسأله را بهتر بشناسد و بر نظایر آن مسأله و اخبار اطالع بیشتر داشته باشد و همچنین اخبار را بهتر بفهمد. به طور خالصه اعلم کسی است که در فهم و استنباط احکام از دیگران بهتر و استادتر باشد.

تقلید ابتدایی: از مجتهد و مرجع تقلیدی که از دنیا رفته جایز نیست. یعنی کسی که اکنون مکلف شده یا تاکنون تقلید نکرده، نمی‌تواند از مجتهدی که از دنیا رفته است، تقلید کند بلکه باید مقلد مجتهد زنده باشد.

استفتائات

۱- آیا تقلید، صرفاً یک مسأله عقلی است یا ادله شرعی نیز دارد؟

تقلید، ادله شرعی دارد و عقل نیز حکم می‌کند که شخص ناآگاه به احکام دین باید به مجتهد جامع‌الشرایط مراجعه کند.

۲- به نظر شریف حضرت‌عالی، عمل به احتیاط بهتر است یا تقلید؟

چون عمل به احتیاط مستلزم شناسایی موارد و چگونگی احتیاط و صرف وقت بیشتر است، بهتر آن است که مکلف در احکام دین از مجتهد جامع‌الشرایط تقلید کند.

۳- قلمرو احتیاط در احکام دین در بین فتاوی فقها چه اندازه است؟ آیا رعایت آرای فقیهان گذشته نیز لازم است؟

مراد از احتیاط در موارد آن، رعایت همه احتمالات فقهی است؛ به طوری که مکلف مطمئن شود که به وظیفه خود عمل کرده است.

۴- دخترم به زودی به سن تکلیف می‌رسد و باید برای خود مرجع تقلیدی انتخاب کند، اما درک مسأله تقلید برای او دشوار است، وظیفه ما نسبت به او چیست؟

اگر وی به تنهایی نمی‌تواند وظیفه شرعی خود را در این باره تشخیص دهد، وظیفه شما ارشاد و راهنمایی اوست.

۵- نزد فقها معروف است که تشخیص موضوعات احکام به‌عهده خود مکلف است و وظیفه مجتهد تشخیص حکم است، ولی در عین حال مجتهدین در بسیاری موارد، در تشخیص موضوعات احکام نیز اظهار نظر می‌کنند، آیا متابعت از نظر مجتهد در موضوع نیز واجب است؟

تشخیص موضوع، موکول به نظر خود مکلف است و متابعت از مجتهد در تشخیص موضوع واجب نیست، مگر آن که به آن تشخیص اطمینان پیدا کند و یا موضوع از موضوعاتی باشد که تشخیص آن نیاز به استنباط دارد.

۶- آیا کسی که در آموختن احکام دینی مورد نیاز خود کوتاهی می‌کند، گناه کار است؟

اگر نیاموختن احکام به ترک واجب یا ارتکاب حرام بیانجامد، گناه کار است.

۷- گاهی از افراد کم اطلاع از مسائل دینی درباره مرجع تقلیدشان پرسش می‌شود، می‌گویند نمی‌دانیم، یا اظهار می‌دارند که از فلان مجتهد تقلید می‌کنیم، ولی عملاً التزامی به خواندن رساله آن مجتهد و عمل به فتاوی او ندارند، اعمال این گونه افراد چه حکمی دارد؟

اگر اعمال آنان موافق احتیاط یا مطابق با واقع یا با نظر مجتهدی باشد که وظیفه دارند از او تقلید کنند، محکوم به صحت است.

۸- با توجه به این که در مسائلی که مجتهد اعلم قائل به وجوب احتیاط است، می‌توانیم به مجتهد اعلم بعد از وی مراجعه کنیم، اگر اعلم بعد از او نیز قائل به وجوب احتیاط در مسأله باشد، آیا رجوع به اعلم بعد از او جایز است؟ و اگر فتوای مجتهد سوم هم همان گونه بود، آیا می‌توان به اعلم بعد از آنان مراجعه کرد؟ و همین‌طور...، لطفاً این مسأله را توضیح دهید.

در مسائلی که مجتهد اعلم فتوا ندارد، رجوع به مجتهدی که در آن مسأله احتیاط نکرده است و فتوای صریح دارد، با رعایت ترتیب الاعلم فالاعلم، اشکال ندارد.

شروط تقلید

عدول از مجتهدی به مجتهد دیگر

۱- تا به حال در بقا بر تقلید از میّت، به اجازه مجتهد غیر اعلم عمل می کردیم. اگر اجازه مجتهد اعلم شرط بقا بر تقلید از میّت است، آیا عدول به اعلم و طلب اجازه او برای بقا بر میّت بر ما واجب است؟
اگر فتوای غیر اعلم موافق با فتوای اعلم در این مسأله باشد، عمل به فتوای غیر اعلم اشکال ندارد و نیازی به عدول به اعلم نیست.

۲- آیا در عدول از یکی از فتاوی امام خمینی (قدّس سرّه) واجب است به فتوای مجتهدی که از او برای بقا بر تقلید میّت اجازه گرفته‌ام، رجوع کنم یا آنکه به فتوای سایر مجتهدین هم می شود عمل کرد؟
احتیاط در رجوع به فتاوی همان مجتهد است، مگر آنکه مجتهد زنده دیگر اعلم از آن مجتهد و فتوای او در مسأله مورد عدول مخالف فتوای مجتهد اول باشد، که احتیاط واجب در این صورت، رجوع به مجتهد اعلم است.

۳- آیا تغییر مرجع تقلید جایز است؟

عدول از مجتهد زنده، به مجتهد زنده دیگر بنا بر احتیاط واجب جایز نیست مگر این که اعلم یا محتمل الاعلمیه باشد.
۴- جوانی هستم ملتزم به احکام شرعی، در گذشته قبل از رسیدن به سن تکلیف مقلد حضرت امام (ره) بودم، ولی این تقلید مبتنی بر بیّنه شرعی نبود بلکه بر این اساس بود که تقلید از امام سبب برائت ذمه می گردد. بعد از مدّتی به مرجع دیگری عدول کردم، در حالی که این عدول هم صحیح نبود و بعد از درگذشت آن مرجع، به جناب عالی عدول کردم. لطفاً حکم تقلیدم از آن مرجع و حکم اعمالم در آن مدت و تکلیف فعلی ام را بیان فرمایید.

آن دسته از اعمال شما که بر اساس فتوای امام (قدّس سرّه)، چه در حال حیات با برکت وی و چه بعد از رحلت ایشان، بنا بر بقا بر تقلید از امام (قدّس سرّه) انجام گرفته، محکوم به صحّت است. ولی اعمالی که به تقلید غیر منطبق با موازین شرعی از مرجع دیگری انجام یافته، اگر منطبق با فتوای کسی که هم اکنون باید از او تقلید کنید، باشد، محکوم به صحّت و موجب برائت ذمه است، و الاً

قضای آنها بر شما واجب است. در حال حاضر شما بین بقا بر تقلید از امام راحل طاب ثراه و بین عدول به کسی که بر اساس موازین شرعی او را شایسته تقلید می‌دانید، مخیر هستید.

تکمیلی احکام نجاسات

از نظر اسلام همه چیز پاک است، مگر یازده چیز و آنچه با این یازده مورد تماس پیدا کند. نجاسات عبارت‌اند از: ادرار و مدفوع، خون و منی، مردار و کافر، سگ و خوک، شراب و آب جو و هر مایع مست‌کننده، عرق شتر نجاست خوار.

وسواس ممنوع!

یکی از آسان‌ترین مسائل فقه اسلام احکام طهارات و نجاسات است. همان‌طور که بیان شد هر چه در عالم است پاک است مگر یازده مورد، و تا زمانی که انسان به نجاست چیزی یقین پیدا نکند، آن چیز پاک است. یک مسلمان موظف است مسائل طهارت و نجاست را طبق نظر شرع مقدس اسلام عمل کند، نه طبق سلیقه و نظر شخصی خود. از یک سو نباید نسبت به نجاسات بی‌مبالا باشد که زندگی خود را آلوده سازد و از سوی دیگر نباید از احکام اسلام جلوتر رفته و بی‌دلیل هر چیز و هر کس را نجس بشمرد. پرداختن بیش از اندازه به مسائل پاکی و نجاست، راه وسوسه شیطان را به روی انسان می‌گشاید و به تدریج دچار بیماری وسواس و گرفتار شدن به عمل حرام اسراف می‌شود.

۱- (بول و غائط) ادرار و مدفوع (انسان و هر حیوان حرام گوشت که خون جهنده دارند) مانند: سگ و گربه و خرگوش نجس است و باید از آن دوری کرد. (در مورد پرندگان حرام گوشت فتوای مراجع عظام تقلید مختلف است.

۲- خون و منی انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد، حلال گوشت یا حرام گوشت، نجس است.

خون در موارد زیر پاک است:

الف) خونی که از لثه و لای دندان‌ها بیرون می‌آید، اگر با آب دهان مخلوط شود و از بین برود پاک است و فرو بردن آب دهان در این صورت اشکال ندارد.

ب) کوبیده شدن ناخن یا پوست، زیر ناخن و پوست می‌میرد، اگر طوری شود که دیگر به آن خون نگویند، پاک است
ج) خونی که پس از ذبح شرعی حیوان، درلای گوشت و استخوان باقی می‌ماند پاک است.

استفتائات

۱- آیا خون پاک است؟

اگر از حیوانی باشد که خون جهنده دارد، نجس است.

۲- آیا خونی که بر اثر کوبیدن شدید سر به دیوار در عزای امام حسین (علیه‌السلام) از سر انسان جاری و به سر و صورت

شرکت کنندگان در مراسم عزاداری پاشیده می‌شود، پاک است یا خیر؟

خون انسان در هر صورت نجس است.

۳- آیا اثر کمرنگ خون که بعد از شستن بر لباس باقی می‌ماند، نجس است؟

اگر عین خون نباشد و فقط رنگ آن باقی مانده باشد، پاک است.

۳- لکه خونی که گاهی در تخم مرغ یافت می‌شود، چه حکمی دارد؟

محکوم به طهارت است، ولی خوردن آن حرام است.

۴- آیا قطرات آبی که از بدن میّت قبل از غسل با آب خالص و بعد از غسل با آب سدر و کافور بر زمین می‌ریزد، پاک

هستند یا خیر؟

تا زمانی که غسل سوم کامل نشده باشد، بدن میّت محکوم به نجاست است.

۵- پوستی که گاهی از لب‌ها، دست‌ها و پاها جدا می‌شود، محکوم به طهارت است یا نجاست؟

پوست نازکی که خود به خود از دست‌ها، لب‌ها، پاها و سایر قسمت‌های بدن جدا می‌شود، محکوم به طهارت است.

۶- شخصی در جبهه‌های جنگ در وضعیتی قرار گرفت که مجبور به کشتن خوک و خوردن آن شد، آیا رطوبت بدن و

آب دهان وی محکوم به نجاست است؟

عرق بدن و آب دهان شخصی که گوشت حرام و نجس خورده، نجس نیست. ولی هر چیزی که با وجود رطوبت، با گوشت خوک برخورد کرده، محکوم به نجاست است.

۷- با توجه به این که در نقاشی و نقشه کشی از قلم مو استفاده می شود و نوع خوب و مرغوب آن غالباً از موی خوک ساخته شده و از کشورهای غیر اسلامی وارد و در دسترس همگان به خصوص مراکز تبلیغی و فرهنگی قرار می گیرد، استفاده از این قلم موها چه حکمی دارد؟

موی خوک نجس است و استفاده از آن در اموری که مشروط به طهارت است، جایز نیست. ولی استفاده از آن در امری که مشروط به طهارت نیست، اشکال ندارد و اگر معلوم نباشد که قلم مو از موی خوک ساخته شده است یا خیر، استفاده از آن حتی در اموری هم که مشروط به طهارت است، اشکال ندارد.

۸- آیا خوردن گوشتی که از کشورهای غیر اسلامی وارد می شود حلال است؟ حکم آن از جهت طهارت و نجاست چیست؟ تا تذکیر شرعی آن احراز نشود خوردن آن حرام است، ولی از نظر طهارت، اگر یقین به عدم تذکیر نباشد پاک است.

۹- در مورد چرم و اجزای حیوانی که از بلاد غیر اسلامی تهیه شده، نظر مبارک را مرقوم فرمایید.
اگر احتمال دهید که حیوان ذبح اسلامی شده، پاک است و اگر یقین دارید که ذبح اسلامی نشده، محکوم به نجاست است.
۱۰- اگر لباس جنب با منی نجس شود، اولاً: حکم دست زدن به آن با وجود رطوبت چیست؟ ثانیاً: آیا جایز است جنب لباس های خود را برای آب کشیدن به کس دیگری بدهد؟ آیا شخص محتمل باید نجس بودن لباس هایش را به کسی که می خواهد آن ها را بشوید، اطلاع دهد؟

منی نجس است و اگر با رطوبت مسریه با چیزی برخورد نماید، آن را نجس می کند. و آگاه کردن کسی که لباس را می شوید از نجاست لباس، لازم نیست.

۱۱- اینجانب پس از بول، استبراء می کنم که همراه آن مایعی خارج می شود که بوی منی می دهد، آیا نجس است؟ وظیفه من نسبت به نماز چیست؟

اگر به منی بودن آن یقین ندارید و خروج آن همراه با علامت های شرعی خروج منی نیست، حکم منی ندارد و پاک است.

۱۲- آیا فضله پرندگان حرام گوشت؛ مانند کلاغ و زاغ و عقاب و طوطی نجس است؟

فضله پرندگان حرام گوشت نجس نیست.

۱۳- در رساله‌های عملیه آمده است که مدفوع حیوانات و پرندگان حرام گوشت نجس است آیا مدفوع حیوانات حلال

گوشت مانند، گاو، گوسفند و مرغ نجس است یا خیر؟

مدفوع حیوانات حلال گوشت از پرندگان و غیره و همچنین مدفوع پرندگان حرام گوشت پاک است.

۱۴- اگر نجاستی در اطراف یا داخل کاسه دستشویی باشد و آنجا با آب کر یا قلیل شسته شود ولی عین نجاست باقی بماند،

آیا آن قسمتی که عین نجاست در آن نیست و آن آب به آنجا رسیده، پاک است یا نجس؟

مکانی که به آن آب نجس نرسیده باشد، محکوم به طهارت است.

۱۵- آیا اگر مهمانی یکی از اثاثیه‌های میزبان را نجس کند، مطلع کردن میزبان واجب است؟

اطلاع دادن در غیر از خوردنی و آشامیدنی و ظرف‌های غذا، لازم نیست.

۱۶- آیا چیز پاکی که با متنجس برخورد نموده، نجس است یا خیر؟ در صورت نجس بودن، تا چند واسطه نجس است؟

چیزی که با عین نجس تماس یافته و نجس شده است، اگر باز با چیزی که پاک است تماس پیدا کند و یکی از آنها تر

باشد، آن چیز پاک را نجس می‌کند، و باز این چیزی که بر اثر ملاقات با متنجس نجس شده است، اگر با چیز پاکی برخورد

نماید، بنا بر احتیاط واجب آنرا نجس می‌کند، ولی این متنجس سوم هیچ چیزی را با ملاقات خود نجس نمی‌کند.

۱۷- هنگام استفاده از کفشی که از پوست حیوان غیر مذکی ساخته شد، همیشه واجب است که پاها قبل از وضو شسته

شوند؟ عده‌ای می‌گویند که در صورت عرق کردن پا در کفش، شستن آن واجب است، و تجربه شده که پا در هر کفشی به

مقدار کم یا زیاد، عرق می‌کند. نظر جنابعالی در این باره چیست؟

اگر یقین دارد که کفش او از پوست حیوانی است که تذکیه نشده است و احراز شود که پا در کفش‌های مذکور عرق

کرده، شستن پاها برای نماز واجب است، ولی در صورت شک در عرق کردن پاها یا شک در تذکیه حیوانی که کفش از

پوست آن دوخته شده است، محکوم به طهارت است.

۱۸- کودکی که همیشه خود را نجس می‌کند، دست‌تر، آب دهان و باقی مانده غذایش چه حکمی دارد؟ کودکانی که دست‌تر خود را بر پاهای‌شان می‌گذارند، چه حکمی دارند؟ تا زمانی که یقین به نجاست آن حاصل نشده، حکم به پاکی می‌شود.

۱۹- من مبتلا به بیماری لته هستم و طبق دستور پزشک باید همیشه آن‌را مالش دهم، این کار باعث سیاهی بعضی از قسمت‌های لته‌ام می‌شود مثل این که خونی در داخل آن جمع شده باشد. هنگامی که دستمال کاغذی روی آن می‌گذارم رنگ دستمال قرمز می‌شود، لذا اقدام به شستن دهانم با آب کر می‌کنم، ولی خون منجمد، مدت زمانی باقی می‌ماند و با شستن از بین نمی‌رود. بعد از قطع آب کر، آیا آبی که وارد دهان شده و به آن قسمت‌ها رسیده و سپس از دهان خارج شده، محکوم به نجاست است یا این که جزء آب دهان محسوب می‌شود و محکوم به طهارت است؟ محکوم به طهارت است، هر چند احتیاط اجتناب از آن است.

۲۰- سؤال من این است که آیا غذایی که خورده‌ام و با اجزای خون منجمد شده در لته تماس پیدا کرده، نجس است یا خیر؟ در صورت نجس شدن، آیا فضای دهان بعد از فرو بردن غذا، نجس باقی می‌ماند؟ غذا در فرض مزبور محکوم به نجاست نیست و فرو بردن آن اشکال ندارد و فضای دهان پاک است.

۲۱- مدتی است که شایع شده لوازم آرایشی را از ناف جنین که هنگام تولد از او جدا می‌کنند و یا از جنین مرده می‌سازند. آیا این‌ها نجس هستند؟

شایعه دلیل شرعی بر نجس بودن لوازم آرایشی نیست، و تا نجاست آن‌ها از راه شرعی احراز نشود، استفاده از آن‌ها اشکال ندارد.

۲۲- از هر لباس یا پارچه‌ای هنگام شستن، پرزهای ریزی می‌ریزد که اگر به طشت نگاه کنیم آن‌ها را می‌بینیم. وقتی که طشت پر از آب و متصل به آب شیر است، اگر لباس را داخل طشت فرو ببریم آب از اطراف آن سرازیر می‌شود. به علت وجود این تارها و پرزهای ریز در آبی که از طشت به بیرون می‌ریزد، از آن آب احتیاط کرده و همه جا را تطهیر می‌کنم. و یا وقتی

لباس‌های نجس بچه‌ها را بیرون می‌آورم، همه جاهایی را که لباس‌ها را در آن‌جا در آورده‌ام حتی اگر خشک هم باشد آب می‌کشم زیرا فکر می‌کنم تارها و پُرزهای ریز در آنجا افتاده‌اند. آیا این احتیاط لازم است؟

لباسی که برای آب کشیدن در ظرفی گذاشته می‌شود و آب لوله‌کشی روی آن ریخته شده و سراسر آن را فرا می‌گیرد و از آن جدا شده و یا داخل آن جابه‌جا می‌شود، لباس و ظرف و آب و پرزهایی که از لباس جدا شده و بر روی آب دیده می‌شود و همراه آب به بیرون می‌ریزد، همگی پاک هستند. پُرزها یا غباری هم که از لباس نجس جدا می‌شود پاک هستند، مگر این‌که یقین حاصل شود که از قسمت نجس جدا شده‌اند، و به مجرد شک در اصل جدا شدن آن از لباس نجس یا نجس بودن محل آن، احتیاط لازم نیست.

۲۳- مقدار رطوبتی که باعث سرایت از چیزی به چیز دیگر می‌شود، چقدر است؟

ملاک رطوبت مسریه این است که به مقداری باشد که رطوبت هنگام برخورد از جسم مرطوب به جسم دیگر سرایت کند.

۲۴- لباس‌هایی که به خشکشویی‌ها داده می‌شود از نظر طهارت چه حکمی دارد؟ لازم به تذکر است که اقلیت‌های دینی (یهود و نصاری و...) هم لباس‌های خود را برای شستشو و اتو کردن به این خشکشویی‌ها می‌دهند و می‌دانیم که صاحبان این مکان‌ها برای شستن لباس‌ها از مواد شیمیایی استفاده می‌کنند.

اگر لباس‌هایی که به خشکشویی‌ها داده می‌شود از قبل نجس نباشند، محکوم به طهارت هستند، و تماس آن با لباس‌های پیروان اقلیت‌های دینی (اهل کتاب) باعث نجاست نمی‌شود.

۲۵- آیا لباس‌هایی که با لباسشویی تمام اتوماتیک شسته می‌شود، پاک می‌گردد یا خیر؟ نحوه کار این لباسشویی‌ها به این صورت است که در مرحله اول که لباس با آب مخلوط با پودر لباسشویی شسته می‌شود، مقداری از آب و کف پودر بر شیشه درب لباسشویی و نوار پلاستیکی اطراف آن پاشیده می‌شود، و در مرتبه دوم آب غساله شستشو کشیده شده ولی کف پودر، درب و نوار پلاستیکی اطراف آن را به‌طور کامل می‌پوشاند. در مراحل بعدی ماشین لباسشویی لباس‌ها را در سه نوبت با آب قلیل می‌شوید و از آن پس آب غساله بیرون کشیده می‌شود، امیدواریم توضیح بفرمایید لباس‌هایی که به این ترتیب شسته شده‌اند، پاک هستند یا خیر؟

اگر بعد از زوال عین نجاست، آب متصل به لوله در داخل ماشین لباسشویی به لباس‌ها و همه قسمت‌های داخل ماشین برسد و از آن جدا و خارج شود، محکوم به طهارت است.

۲۶- اگر آب بر زمین یا در حوض یا حمامی که لباس در آن شسته می‌شود، ریخته شود و قطراتی از آن آب به لباس ترشح کند، آیا لباس نجس می‌شود یا خیر؟

وقتی که آب بر مکان یا زمین پاکی بریزد، ترشح ناشی از آن هم پاک است و اگر شک داشته باشیم که آن مکان پاک است یا نجس، باز هم ترشح آن، پاک است.

۲۷- آبی که از ماشین‌های حمل زباله شهری در خیابان می‌ریزد و گاهی بر اثر شدت باد به لباس مردم پاشیده می‌شود، محکوم به طهارت است یا نجاست؟

آب مزبور محکوم به طهارت است، مگر این که فردی یقین پیدا کند که آن آب بر اثر برخورد با نجس، نجس شده است.

۲۸- آیا آب‌هایی که در چاله‌های موجود در خیابان‌ها جمع می‌شود، پاک است یا نجس؟

این آب‌ها محکوم به طهارت هستند.

۲۹- رفت و آمدهای خانوادگی با اشخاصی که به طهارت و نجاست در خوردن و آشامیدن و مانند آن اهمیت نمی‌دهند، چه حکمی دارد؟

به‌طور کلی در مورد طهارت و نجاست، حکم دین اسلام این است که هر چیزی که یقین به نجاست آن نباشد، از نظر شرعی محکوم به طهارت است.

۳۰- استفراغ افراد زیر از جهت پاک یا نجس بودن، چه حکمی دارد؟

الف: طفل شیرخوار

ب: طفلی که هم شیر می‌خورد و هم غذا

ج: انسان بالغ

د: در همه موارد پاک است.

احکام مسکرات

۱- آیا مشروبات الکلی نجس است؟

مشروبات مست کننده بنا بر احتیاط نجس است.

۲- آب انگوری که با آتش جوشیده شده و دو ثلث آن کم نشده است، ولی مست کننده نیست، چه حکمی دارد؟

خوردن آن حرام است، ولی نجس نیست.

۳- گفته می شود که اگر مقداری غوره برای گرفتن آب آن جوشانده شود و همراه آن یک یا چند حبه انگور باشد، آنچه

بعد از جوشاندن باقی می ماند، حرام است. آیا این سخن صحیح است؟

اگر حبه های انگور بسیار کم باشد و آب آن در آب غوره مستهلک شود، به طوری که آب انگور بر آن صدق نکند، حلال

است. ولی اگر حبه های انگور به تنهایی به وسیله آتش جوشانده شود، خوردن آن حرام است.

۴- امروزه از الکل که در واقع مسکرات برای ساخت بسیاری از داروها به خصوص داروهای نوشیدنی، عطرها به ویژه انواع

ادکلن هایی که از خارج وارد می شوند، استفاده می کنند. آیا به افراد آگاه یا جاهل به مسأله اجازه خرید و فروش و استفاده و

بهره گیری های دیگر از آنها را می دهید؟

الکل هایی که معلوم نیست در اصل از اقسام مایعات مست کننده باشند، محکوم به طهارت هستند، و خرید و فروش و

استعمال مایعاتی که با آنها مخلوط شده اند اشکال ندارد.

۵- آیا استفاده از الکل سفید برای ضد عفونی کردن دست و لوازم پزشکی مثل دماسنج و غیر آن به خاطر استفاده از آنها

در امور پزشکی و درمان توسط پزشک یا تیم پزشکی جایز است؟ الکل سفید همان الکل پزشکی است که قابل نوشیدن هم

هست، آیا نماز خواندن با لباسی که یک یا چند قطره از این الکل بر آن ریخته شده، جایز است؟

اگر از الکل باشد که در اصل مایع نیست، هر چند مست کننده هم باشد، محکوم به طهارت است و نماز با لباسی که با

این الکل برخورد کرده صحیح است و احتیاجی به تطهیر ندارد. ولی اگر از الکل مایع بالاصالته و بر حسب تشخیص اهل فن

مست کننده باشد، بنا بر احتیاط نجس است و نماز با بدن یا لباسی که با آن برخورد کرده، موقوف بر تطهیر است؛ لیکن استفاده از آن جهت ضد عفونی کردن ادوات پزشکی و مانند آن اشکال ندارد.

۶- آیا الکل اتیلیک نجس است یا خیر؟ (ظاهراً این الکل در همه مست کننده‌ها وجود دارد و سبب مستی است).

هر یک از اقسام الکل که مست کننده و در اصل مایع باشد، بنا بر احتیاط نجس است.

۷- ملاک نجس بودن الکل چیست؟

ملاک نجاست الکل این است که مست کننده و در اصل مایع باشد.

۸- روشی که مست کننده بودن مشروب را ثابت کند، کدام است؟

اگر خود مکلف یقین نداشته باشد، خبر دادن اهل خبره مورد اطمینان کافی است.

۹- نوشابه‌های موجود در بازار که بعضی از آن‌ها مانند کوکاکولا و پپسی کولا و... در داخل تولید می‌شوند و گفته می‌شود

که مواد اصلی آن‌ها از خارج وارد می‌گردد و احتمال دارد از الکل در آن‌ها استفاده شده باشد، چه حکمی دارد؟

پاک و حلال است، مگر این که مکلف شخصاً یقین حاصل کند که آن‌ها با الکل مست کننده‌ای مخلوط‌اند که در اصل

مایع است.

۱۰- آیا اساساً هنگام خرید مواد غذایی، لازم است تحقیق شود که فروشنده یا سازنده غیر مسلمان کالا آن‌ها را لمس کرده

و یا در ساخت آن‌ها الکل به کار برده است یا خیر؟

سؤال و تحقیق لازم نیست.

احکام کافر

تمام بدن کافر حتی مو، ناخن و رطوبت‌های بدن او مانند عرق او نجس است.

کافر به کسی گفته می‌شود که خداوند متعال را قبول ندارد، یا برای خدا شریک قائل می‌شود یا پیامبری خاتم الانبیاء حضرت

محمد (صلی الله علیه و آله) را نمی‌پذیرد.

تبصره: اهل کتاب که به یکی از پیامبران الهی اعتقاد دارند، مانند: یهودیان، مسیحیان، زردشتیان و صابئین، گرچه کافرند، اما به فتوای اکثر مراجع پاک می‌باشند.

استفتائات

- ۱- بعضی از فقها اعتقاد به نجاست اهل کتاب دارند و بعضی دیگر به طهارت آنها، رأی جنابعالی (مقام معظم رهبری) چیست؟ نجاست ذاتی اهل کتاب معلوم نیست. به نظر ما آنها محکوم به طهارت ذاتی هستند.
- ۲- آیا آن دسته از اهل کتاب که از جهت اعتقادی ایمان به رسالت خاتم النبیین (صلی الله علیه وآله) دارند، ولی بر اساس روش و عادت‌های پدران و اجدادشان عمل می‌کنند، در طهارت حکم کافر را دارند یا خیر؟ مجرد اعتقاد به رسالت خاتم النبیین (صلی الله علیه وآله) برای اجرای حکم اسلام در مورد آنان کافی نیست. ولی اگر از اهل کتاب محسوب شوند، محکوم به طهارت هستند.
- ۳- با جمعی از دوستان خانه‌ای را اجاره کردیم و متوجه شدیم که یکی از آنها نماز نمی‌خواند. بعد از سؤال از وی، پاسخ داد که قلباً به خداوند تبارک و تعالی ایمان دارد، ولی نماز نمی‌خواند. با توجه به هم غذا بودن و ارتباط زیاد با وی، آیا باید او را نجس بدانیم؟ مجرد ترک نماز و روزه و سایر واجبات شرعی باعث ارتداد مسلمان و کافر شدن و نجاست وی نمی‌گردد و تا زمانی که ارتداد وی احراز نشده است، حکم سایر مسلمانان را دارد.
- ۴- مقصود از اهل کتاب چه کسانی است؟ معیاری که حدود معاشرت با آنها را مشخص کند چیست؟ مقصود از اهل کتاب هر کسی است که اعتقاد به یکی از ادیان الهی داشته و خود را از پیروان پیامبری از پیامبران الهی (علی نبینا وآله وعلیهم‌السلام) بداند و یکی از کتاب‌های الهی را که بر انبیاء علیهم‌السلام نازل شده، داشته باشند مانند یهود، نصاری، زرتشتی‌ها و همچنین صابئین که بر اساس تحقیقات ما از اهل کتاب هستند و حکم آنها را دارند. معاشرت با پیروان این ادیان با رعایت ضوابط و اخلاق اسلامی اشکال ندارد.

۵- فرقه‌ای وجود دارد که خود را «علی‌اللهی» می‌نامند، یعنی امیرالمومنین علی بن ابی طالب (علیه‌السلام) را خدا دانسته و به دعا و طلب حاجت به جای نماز و روزه اعتقاد دارند. آیا این‌ها نجس هستند؟

اگر اعتقاد داشته باشند که امیرالمومنین علی بن ابی طالب (علیه‌السلام) خدا است «تعالی الله عن ذلك علوا کبیرا»، حکم آن‌ها مانند غیر مسلمان‌هایی است که اهل کتاب نباشند، یعنی کافر و نجس می‌باشند.

۶- آنچه را که از طرف شیعیان دوازده امامی برای امام حسین (علیه‌السلام) یا اصحاب کساء (صلوات الله علیهم اجمعین) نذر می‌شود، آیا جایز است به مراکزی که محل اجتماع پیروان فرقه «علی‌اللهی» است داده شود، به نحوی که باعث احیاء این مراکز گردد؟

اعتقاد به خدا بودن مولی‌الموحدین (علیه الصلوة والسلام) عقیده باطلی است و موجب می‌شود که کسی که به آن اعتقاد دارد، از اسلام خارج گردد. کمک به ترویج این عقیده فاسد حرام است؛ به علاوه مصرف مال نذری در غیر مورد نذر جایز نیست.

۷- در اطراف منطقه ما و بعضی نواحی دیگر فرقه‌ای وجود دارد که خود را اسماعیلیه می‌نامند و اعتقاد به امامت شش امام دارند، ولی به هیچ‌یک از واجبات دینی و همچنین به ولایت فقیه معتقد نیستند. لذا امیدواریم جنابعالی روشن فرمایید که پیروان این فرقه نجس هستند یا پاک؟

مجرد عدم اعتقاد آنان به شش امام دیگر از ائمه معصومین (علیهم‌السلام) و یا عدم اعتقادشان به واجبات دینی و احکام شرعی تا زمانی که به انکار اصل دین یا نبوت خاتم الانبیاء (علیه و آله الصلوة والسلام) منجر نشود، موجب کفر و نجاست نمی‌شود، مگر این که از آن‌ها دشنام و اهانت به یکی از امامان معصوم (علیهم‌السلام) صادر شود.

۸- در منطقه محل تحصیل و سکونت ما اکثریت مطلق مردم کفار بودایی هستند. اگر دانشجویی، خانه‌ای را از آن‌ها اجاره نماید، آن خانه از نظر طهارت و نجاست چه حکمی دارد؟ آیا شستن و تطهیر منزل ضرورت دارد؟ قابل ذکر است که بسیاری از خانه‌های این منطقه از چوب ساخته شده و قابل شستن نیست. هتل‌ها و اثاریه و لوازم موجود در آن‌ها چه حکمی دارند؟

تا یقین به تماس اشیاء مورد استفاده شما با دست و بدن مرطوب کافر غیر کتابی حاصل نشده، حکم به نجاست نمی‌شود. در صورت یقین به نجاست هم آب کشیدن در و دیوار منازل و هتل‌ها و اثاثیه و لوازم موجود در آن واجب نیست. آنچه واجب است تطهیر اشیاء نجسی است که برای خوردن و آشامیدن و نماز خواندن مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۹- تعداد زیادی از مردم در خوزستان زندگی می‌کنند که خود را «صابئه» می‌نامند و ادعای پیروی از پیامبر خدا حضرت یحیی (علیه السلام) را دارند و می‌گویند کتاب او نزد ما موجود است. نزد علمای ادیان ثابت شده که آن‌ها همان صابئون هستند که در قرآن آمده است. لطفاً بیان فرمایید که این گروه از اهل کتاب هستند یا خیر؟
گروه مذکور در حکم اهل کتاب هستند.

۱۰- آیا این گفته که اگر خانه‌ای به دست کافر ساخته شده باشد، نجس است و نماز خواندن در آن مکروه می‌باشد، صحیح است؟
نماز خواندن در آن خانه مکروه نیست.

۱۱- کار کردن نزد یهود و نصاری و فرقه‌های کافر دیگر و مزد گرفتن از آن‌ها چه حکمی دارد؟
کار کردن نزد کافر، فی‌نفسه اشکال ندارد، مشروط به این که آن کار از کارهای حرام و خلاف مصالح عمومی اسلام و مسلمانان نباشد.

۱۲- در منطقه‌ای که خدمت سربازی را انجام می‌دهم، عده‌ای از عشایر زندگی می‌کنند که پیرو فرقه‌ای موسوم به اهل حق هستند. آیا استفاده از شیر و پنیر و کره‌ای که در اختیار آن‌ها قرار دارد، جایز است؟
اگر به اصول اسلام اعتقاد داشته باشند، در مسأله طهارت و نجاست، حکم سایر مسلمانان را دارند.

۱۳- اهل روستایی که من در آن تدریس می‌کنم، نماز نمی‌خوانند؛ زیرا از فرقه اهل حق هستند و ما مجبور به خوردن غذا و نان آن‌ها هستیم. چون شب و روز در آن روستا اقامت داریم، آیا نمازهای ما اشکال دارد؟
اگر توحید و نبوت و هیچ‌یک از ضروریات دین اسلام را انکار نکنند و معتقد به نقصی در رسالت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) نباشند، حکم به کفر و نجاست آن‌ها نمی‌شود. در غیر این صورت باید هنگام تماس با آن‌ها یا خوردن غذای آنان، مسأله طهارت و نجاست مراعات شود.

۱۴- یکی از بستگان ما که کمونیست است، به ما در دوران کودکی اموال و لوازم زیادی بخشیده است. در صورتی که عین آن‌ها در حال حاضر موجود باشد، چه حکمی دارند؟
اگر کفر و ارتداد او ثابت شود و در سن بلوغ و قبل از اظهار اسلام، کفر را پذیرفته باشد، اموال او حکم اموال سایر کفار را دارد.

۱۵- لطفاً به سؤالات زیر پاسخ فرمایید:

۱- ۱۵- معاشرت و همنشینی و دست دادن دانش‌آموزان مسلمان با دانش‌آموزان پیرو فرقه گمراه بهائیت، اعم از این که دختر باشند یا پسر، مکلف باشند یا غیر مکلف، در داخل مدرسه یا خارج از آن، در دوران ابتدایی، متوسطه و پیش‌دانشگاهی، چه حکمی دارد؟

۲- ۱۵- رفتار استادان و مربیان با دانش‌آموزانی که بهایی بودن خود را آشکار می‌کنند و یا یقین داریم که بهایی هستند، چگونه باید باشد؟

۳- ۱۵- استفاده از وسایلی که همه دانش‌آموزان از آن‌ها استفاده می‌کنند مانند شیر آب آشامیدنی، شیر توالت و آفتابه آن، صابون و مانند آن، با این که علم به مرطوب بودن دست و بدن داریم، چه حکمی دارد؟

همه پیروان فرقه گمراه بهائیت محکوم به نجاست هستند و در صورت تماس آن‌ها با چیزی، مراعات مسائل طهارت در رابطه با آن‌ها، نسبت به اموری که مشروط به طهارت است، واجب است. ولی رفتار مدیران و معلمان و مربیان با دانش‌آموزان بهایی باید بر اساس مقررات قانونی و اخلاق اسلامی باشد.

تکمیلی مطهرات

پاک‌کننده‌ها عبارتند از:

❄ آب

❄ زمین

- * آفتاب
- * استحاله
- * انتقال
- * اسلام
- * تبعیت
- * برطرف شدن نجاست
- * استبراء حیوان نجاست خوار
- * غایب شدن مسلمان

احکام آب‌ها

آب، به دو قسم کلی تقسیم می‌شود که عبارتند از: مضاف و مطلق

۱- آب مضاف: آبی است که از چیزی گرفته باشند. مانند: آب سیب یا هندوانه یا با چیزی مخلوط کرده باشند که دیگر به

آن آب نگویند. مانند: شربت

۲- آب مطلق: آبی است که مضاف نباشد.

احکام آب مضاف :

۱- از مطهرات نیست و چیز نجس را پاک نمی‌کند.

۲- با برخورد به نجاست نجس می‌شود، هر چند که نجاست کم باشد و طعم، بو یا رنگ و مزه آب عوض نشود.

۳- وضو و غسل با آب مضاف باطل است.

انواع آب مطلق:

۱- آب یا از زمین می جوشد و یا از آسمان می بارد

۲- به آبی که از آسمان می بارد، باران می گویند.

تمام اقسام آب های مطلق، به جز آب قلیل:

آبی که از زمین می جوشد، اگر جریان داشته باشد آب جاری است و اگر بدون جریان باشد به آن آب چاه می گویند. آبی که از زمین نمی جوشد و از آسمان نمی بارد، آب راکد است و اگر این آب راکد مقدارش حداقل $\frac{3}{5}$ و جب در درازا، پهنا و گودی ظرفی باشد آب کُر و اگر کمتر باشد آب قلیل است. تنها آب مطلق چیز نجس را پاک می کند، گرچه ممکن است که آب مضاف چیز کثیف را تمیز کند ولی هرگز چیز نجس را پاک نمی کند.

تا زمانی که بو یا رنگ یا مزه نجاست را نگرفته باشد، پاک است ولی در صورت تغییر مذکور، نجس می شود. بنابراین آب جاری، چاه، کُر و حتی باران در این حکم مشترک اند. آب لوله های ساختمان ها که متصل به منبع آب کُر می باشند در حکم آب کُر است.

زمین

زمین: زمینی که از جنس خاک یا سنگ یا سنگ فرش یا آجر فرش باشد، فقط کف پا، یا کفش را پاک می کند به شرطی که کف پا یا کفش هنگام راه رفتن روی زمین نجس شده باشد و بر اثر تماس کف پا، یا کفش با زمین عین نجاست برطرف شود.

آفتاب

تابش آفتاب، زمین و پشت بام را پاک می کند، (پاک کردن ساختمان و درب و پنجره و مانند آن فتوای مراجع تقلید متفاوت

است)

پاک شدن زمین و پشت بام با تابش آفتاب چند شرط دارد:

اول، چیز نجس دارای رطوبت مسری باشد، بنابراین اگر خشک باشد باید آن را قبلاً تر کنند، تا به وسیله آفتاب خشک گردد. دوم، عین نجاست را قبلاً برطرف سازد. سوم، آفتاب مستقیماً بر آن بتابد، نه از پشت ابر و مانند آن، مگر این که ابر بقدری نازک باشد که مانع تابش آفتاب نشود ولی تابش از پشت شیشه مانعی ندارد. چهارم، چیز نجس به واسطه تابش آفتاب خشک شود، اما اگر به کمک باد یا وسیله حرارت دیگری خشک شود کافی نیست، مگر این که بسیار کم باشد که بگویند با آفتاب خشک شده است.

استحاله

استحاله: اگر شیء نجس به گونه‌ای عوض شود که به صورت شیء پاک درآید، پاک می‌شود؛ مانند: تبدیل شدن مردار به خاک و تبدیل شدن شراب به سرکه.

انتقال

اگر خون بدن انسان یا حیوانی که خون جهنده دارد، به بدن حیوانی که خون جهنده ندارد منتقل گردد و خون آن حیوان حساب شود پاک است، و آن را «انتقال» گویند. بنابراین، خون پشه که جزء بدن اوست پاک است، هر چند در اصل آن را از انسان گرفته باشد، ولی خونی که زالو از انسان می‌مکد پاک نیست، چون جزء بدن او محسوب نمی‌شود. هرگاه خونی از پشه بیرون آید و نداند خونی است که تازه از او مکیده، یا از خود پشه است پاک می‌باشد؛ ولی اگر بداند هنوز خون جزء بدن پشه نشده نجس است.

انقلاب

هرگاه شراب به خودی خود یا به واسطه ریختن چیزی در آن مبدل به سرکه گردد، پاک می‌شود و آن را «انقلاب» گویند.

تبصره: شرابی که از انگور نجس درست کنند، با سرکه شدن پاک نمی‌شود، حتی اگر نجاستی از خارج به شراب برسد، واجب است بعد از سرکه شدن از آن اجتناب کرد؛ همچنین سرکه‌ای که از انگور و کشمش و خرما می‌گیرند، نجس است.

اسلام آوردن

اگر کافر شهادتین بگوید یعنی بگوید: «اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله» مسلمان می‌شود و بدن او پاک می‌گردد؛ ولی اگر عین نجاست در بدن او باشد باید آن را برطرف کرده و جای آن را آب بکشد. اما اگر قبل از اسلام آوردن عین نجاست برطرف شده باشد لازم نیست جای آن را آب بکشد.

برطرف شدن عین نجاست

در برخی موارد اگر عین نجاست برطرف شود، شیء نجس پاک می‌شود و نیازی به تطهیر ندارد مانند خون داخل دهان یا بینی اگر برطرف شد، داخل دهان و بینی پاک است و نیازی به تطهیر ندارد. برای توضیح بیشتر موارد فوق، به توضیح المسائل مرجع تقلید خود مراجعه فرمایید.

استفتائات

- ۱- اگر قسمت پایین آب خیلی کم باشد که به‌طور سرازیر و بدون فشار به پایین می‌ریزد، با نجاست برخورد کند، آیا قسمت بالای این آب همچنان پاک باقی می‌ماند؟
اگر سرازیری آب به‌گونه‌ای باشد که جریان از بالا به پایین بر آن صدق کند، قسمت بالای آن پاک است.
- ۲- آیا در شستن لباس‌های نجس با آب کَرّ و جاری، فشردن هم لازم است و یا این که بعد از زوال عین نجاست همین که آب آن را فرا گرفت، کفایت می‌کند؟
باید بنا بر احتیاط آن را فشار یا تکان دهند.
- ۳- آیا در تطهیر لباس متنجس با آب کر و جاری، فشار دادن خارج آب لازم است یا با همان فشار داخل آب پاک می‌شود؟
فشار یا تکان دادن داخل آب، کافی است.

- ۴- آیا گلیم یا فرش نجسی را که با آب لوله کشی متصل به منبع آب شهری شستشو می‌دهیم، به مجرد رسیدن آب لوله کشی به محل نجس، پاک می‌شوند یا باید آب غسل از آن جدا شود؟
- در تطهیر با آب لوله کشی، جدا شدن آب غسل شرط نیست، بلکه به مجرد رسیدن آب به مکان نجس، بعد از زوال عین نجاست و حرکت غسل از جای خود به وسیله دست کشیدن بر فرش در هنگام اتصال آب، طهارت حاصل می‌شود. مجرد غلظت آب به سبب وجود املاح، مانع از صدق عنوان آب مطلق بر آن نمی‌شود، و برای ترتب آثار شرعی آب مطلق، صدق عنوان آن در نظر عرف کافی است.
- ۵- آیا برای ترتب آثار کربودن آب، علم به کربودن آن واجب است یا این که بناء بر کربودن آب کافی است؟ (مانند آب موجود در دستشویی‌های قطار و غیره)
- اگر حالت سابقه کربودن آب احراز شود، بنا گذاشتن بر کربودن آن جایز است.
- ۶- در مسأله (۷۴۱) رساله امام خمینی (قدس سرّه) آمده است: «در طهارت و نجاست به گفته کودک ممیز تا زمان بلوغ اعتنا نمی‌شود». این فتوا تکلیف دشواری است. زیرا به طور مثال مستلزم این است که پدر و مادر تطهیر فرزندشان را پس از قضاء حاجت تا سن پانزده سالگی به عهده بگیرند. لطفاً وظیفه شرعی ما را بیان فرمایید.
- قول کودکی که در آستانه بلوغ است در این باره معتبر است.
- ۷- گاهی به آب موادی اضافه می‌کنند که آن را به رنگ شیر در می‌آورد، آیا این آب مضاف است؟ حکم وضو و تطهیر با آن چیست؟
- آن آب حکم آب مضاف را ندارد.
- ۸- در تطهیر، چه فرقی بین آب کر و آب جاری است؟
- هیچ تفاوتی با هم ندارند.

۹- اگر آب شور جوشانده شود، آیا با آبی که از بخار آن به دست می آید، می توان وضو گرفت؟

اگر آب مطلق بر آن صدق کند، آثار آب مطلق را دارد.

۱۰- برای پاک شدن کف پا یا کفش، راه رفتن به مقدار پانزده گام شرط است. آیا این کار باید بعد از زوال عین نجاست صورت بگیرد یا پانزده گام رفتن با وجود عین نجاست کافی است؟ آیا پس از آن که عین نجاست با پانزده گام از بین رفت، کف پا یا کفش پاک می شود؟

کسی که بر اثر راه رفتن روی زمین، کف پا یا کفش او، نجس شده است هرگاه تقریباً به قدر ده قدم روی زمین خشک و پاک راه برود، کف پا و کفش او پاک می شود مشروط به این که عین نجاست، زائل شود.

۱۱- آیا کف پا یا ته کفش با راه رفتن روی زمینی که آسفالت شده، پاک می شود؟

زمین های آسفالت و یا آغشته به قیر، پاک کننده کف پا یا ته کفش نیستند.

۱۲- آیا آفتاب از مطهرات است؟ اگر هست، شرایط مطهریت آن چیست؟

تاییدن آفتاب باعث طهارت زمین و همه اشیاء غیر منقول از قبیل ساختمان و چیزهایی که در آن به کار رفته مانند چوب، در، پنجره و مانند آن می شود، به شرطی که عین نجاست قبلاً از آن ها زائل شده باشد و در موقع تابش آفتاب تر باشند و به وسیله آفتاب خشک شوند.

۱۳- لباس های نجسی که در موقع تطهیر، آب را رنگین می کنند، چگونه پاک می شوند؟

اگر رنگ دادن لباس باعث مضاف شدن آب نشود، لباس های نجس با ریختن آب بر آن ها، پاک می شوند.

۱۴- کسی که برای غسل جنابت آب را در ظرفی می ریزد و در هنگام غسل قطرات آب به داخل ظرف می چکد، آیا موجب

نجس شدن آب می گردد؟ و آیا مانع از تمام کردن غسل با آن آب می شود؟

اگر آب از آن قسمت بدن که پاک است به داخل ظرف بچکد، پاک است و مانعی برای تمام کردن غسل با آن وجود

ندارد.

احکام تخلی

- ۱- در موقع تخلی باید رو به قبله یا پشت به قبله نباشد، و برگرداندن عورت به تنهایی کافی نیست، اما اگر بدن رو به قبله یا پشت به قبله نباشد، احتیاط واجب آن است که عورت را رو به قبله یا پشت به قبله نکند.
- ۲- در موقع شستن مخرج بول و غائط مانعی ندارد رو به قبله یا پشت به قبله باشد، ولی در موقع «استبراء» احتیاط واجب ترک آن است.
- ۳- احتیاط واجب آن است که بزرگترها بچه‌ها را در موقع تخلی رو به قبله یا پشت به قبله نشانند، اما اگر خود بچه بنشیند جلوگیری او واجب نیست، هر چند بهتر است.
- ۴- در منزل‌هایی که توالت آن رو به قبله یا پشت به قبله ساخته شده (خواه از روی عمد باشد، یا اشتباه، یا ندانستن مسأله) باید طوری بنشینند که رو به قبله یا پشت به قبله نباشد، و الا حرام است.
- ۵- اگر قبله را نمی‌داند باید جستجو کند، و چنانچه طریقی برای جستجو نیست اگر می‌تواند، تأخیر بیندازد؛ اما در صورت ضرورت، به هر طرف بنشیند اشکالی ندارد. در هواپیماها و قطارها نیز باید همین معنی را مراعات کرد.
در چند محل تخلی کردن (خواه بول یا غائط) حرام است:
اول، در کوچه‌ها و جاده‌هایی که مسیر مردم است.
دوم، در جایی که برای عده خاصی وقف شده، مانند مدرسه‌هایی که مخصوص طلاب است یا مساجدی که آبریز آن فقط برای نمازگزاران می‌باشد.
سوم، روی قبر مؤمن یا هر محل دیگری که موجب بی‌احترامی نسبت به مؤمن یا یکی از مقدسات شود.
- ۶- مخرج غائط را می‌توان با آب شست، یا با سه قطعه کاغذ یا سنگ یا پارچه یا مانند آن تمیز کرد، مگر در صورتی که از حد معمول تجاوز کرده و اطراف مخرج را آلوده نموده باشد، یا نجاست دیگری مانند خون با آن بیرون آید، یا از خارج

نجاستی به آن برسد، که در این موارد فقط با آب پاک می‌شود. در مواردی که می‌توان مخرج غائط را با غیر آب تمیز کرد، شستن با آب بهتر است.

۷- مخرج بول با غیر آب پاک نمی‌شود و تطهیر با شیلنگ‌های متصل به آب لوله‌کشی که در حکم جاری است و همچنین آب قلیل، یک مرتبه کافی است؛ هر چند بهتر است با آب قلیل دوبار باشد.

۸- هر گاه مخرج غائط را با سه قطعه سنگ، یا کاغذ و مانند آن پاک کنند و ذرات کوچکی که معمولاً جز با آب برطرف نمی‌شود باقی بماند، ضرری ندارد و می‌تواند با آن نماز بخواند.

استفتائات

۱- عشایر به خصوص در ایام کوچ کردن، آب کافی برای تطهیر در اختیار ندارند، آیا چوب و سنگریزه برای تطهیر مخرج بول کفایت می‌کند؟ آیا آنان می‌توانند با این حال نماز بخوانند؟

مخرج بول جز با آب پاک نمی‌شود. ولی نماز کسی که توانایی تطهیر بدن خود با آب را ندارد، صحیح است.

۲- حکم تطهیر مخرج بول و غائط با آب قلیل چیست؟

برای طهارت مخرج بول با آب قلیل دو بار شستن بنا بر احتیاط لازم است، و برای طهارت مخرج غائط شستن تا مقداری که عین نجاست و آثار آن از بین برود، لازم است.

۳- بر حسب عادت، نماز گزار باید بعد از بول کردن استبراء نماید. در عورت من زخمی وجود دارد که هنگام استبراء بر اثر فشار از آن خون جاری شده و با آبی که برای تطهیر استفاده می‌کنم مخلوط می‌شود و باعث نجاست بدن و لباس می‌گردد. اگر استبراء نکنم احتمال دارد زخم زودتر بهبود یابد ولی با استبراء و فشاری که بر آن وارد می‌شود زخم باقی خواهد ماند و خوب شدن آن سه ماه طول خواهد کشید. خواهش می‌کنم بیان فرمایید که عمل استبراء را انجام بدهم یا خیر؟

استبراء واجب نیست. و اگر موجب ضرر شود جایز هم نخواهد بود. البته اگر استبراء نشود و بعد از بول کردن رطوبت مشتبه خارج شود، حکم بول را دارد.

۴- گاهی بدون اختیار از انسان بعد از بول و استبراء رطوبتی خارج می شود که شبیه بول است. آیا این رطوبت نجس است یا پاک؟ اگر انسان بعد از مدتی به طور اتفاقی متوجه این مسأله شود، نمازهای گذشته اش چه حکمی دارد؟ آیا از حالا به بعد بر او واجب است در مورد خروج این رطوبت غیر اختیاری بررسی نماید؟

اگر بعد از استبراء رطوبتی خارج شود که بول بودن آن مشکوک باشد، حکم بول را ندارد و محکوم به طهارت است، و بررسی و جستجو در این باره لازم نیست.

۵- لطف بفرمایید در صورت امکان راجع به اقسام رطوبتی که گاهی از انسان خارج می شود، توضیح دهید.

رطوبتی که گاهی بعد از خروج منی از انسان خارج می شود، و ذی نام دارد، و رطوبتی که بعضی از اوقات بعد از بول خارج می شود، و دی نامیده می شود، و رطوبتی که بعد از مسائل شهوانی از انسان خارج می شود، مذی نام دارد. همه این رطوبت ها پاک است و باعث نقض طهارت نمی شود (البته بشرطی که عمل استبراء را انجام داده باشد)

۶- در هنگام تخلی، مخرج بول با چند مرتبه شستن پاک می شود؟

محل دفع بول بنا بر احتیاط واجب با دو مرتبه شستن با آب قلیل پاک می شود.

تکمیلی احکام وضو

ارکان

وضو شستشو صورت: از محل رویدن موی سر تا پایین چانه و از پهنا به اندازه فاصله بین شصت و انگشت میانه

دست‌ها: از آرنج تا نوک انگشتان

مسح جلوی سر بر روی موها

روی پاها از سر یکی از انگشتان تا برآمدگی پا

موارد وضو واجب

خواندن نماز (غیر از نماز میت)

طواف واجب خانه خدا

نذر و عهد و قسم بر این که با وضو باشد

لمس خطوط قرآن و اسامی خداوند و چهارده معصوم (علیهم السلام)

مستحب رفتن به مسجد یا حرم امامان معصوم (علیهم السلام)

قرائت قرآن و خواندن دعا

زیارت امامان معصوم (علیهم السلام)

زیارت اهل قبور

خواندن نماز

لمس حاشیه‌های قرآن، همراه داشتن قرآن نوشتن آیات قرآن

برای خوابیدن

استفتائات

- ۱- به نیت طهارت برای نماز مغرب وضو گرفتم، آیا برای من با این وضو مس قرآن کریم و خواندن نماز عشا جایز است؟
 بعد از آنکه وضو به طور صحیح محقق شد، تا زمانی که باطل نشده است، انجام هر عمل مشروط به طهارت، با آن جایز است.
- ۲- کسی که در جلوی سرش موی مصنوعی گذاشته است و در صورت نگذاشتن آن به مشقت می افتد، آیا مسح بر موی مصنوعی برای او جایز است؟
 موی مصنوعی اگر به نحو کلاه گیس باشد، واجب است برای مسح آن را بردارد، ولی اگر موی مصنوعی بر پوست سر کاشته شده باشد و برداشتن آن از جلوی سر باعث عسر و حرجی شود که عادتاً قابل تحمل نیست، مسح بر روی آن مجزی است.
- ۳- شخصی گفته است که هنگام وضو فقط باید دو مشت آب بر صورت ریخته شود، و اگر بار سوم آب ریخته شود وضو باطل خواهد بود. آیا این سخن صحیح است؟
 شستن اعضاء در وضو، بار اول واجب و بار دوم جایز و بیش از آن مشروع نیست لکن ملاک برای تعیین هر بار، قصد انسان است، پس اگر به قصد بار اول چند مرتبه آب بریزد اشکال ندارد.
- ۴- آیا در وضوی ارتماسی جایز است که چند بار دست و صورت را داخل آب کنیم یا این که فقط دوبار جایز است؟
 فقط دو بار می توان دست و صورت را وضوی ارتماسی داد بار اول واجب، و بار دوم جایز است و بیش از آن، مشروع نیست. ولی در وضوی ارتماسی در مورد دستها باید

بخش دوم

قصده شستن وضوئی آنها هنگام خارج کردن آنها از آب باشد، تا بتوان از این طریق مسح را با آب وضو انجام داد.

۵- آیا چربی‌هایی که به‌طور طبیعی در مو و صورت به‌وجود می‌آیند، مانع محسوب می‌شوند؟

مانع محسوب نمی‌شود، مگر آنکه به‌حدی باشد که مانع از رسیدن آب به پوست و مو گردد.

۶- مدت زمانی مسح پاهایم را از سر انگشتان انجام نمی‌دادم، بلکه فقط روی پا و مقداری از انگشتان را مسح می‌کردم؛ آیا

این مسح صحیح بوده است؟ و در صورت عدم صحّت، نمازهایی را که خوانده‌ام باید قضا کنم؟

اگر مسح پا شامل سر انگشتان پا نباشد، وضو باطل و قضای نمازهای خوانده شده، واجب است. ولی اگر انسان شك داشته

باشد که آیا هنگام مسح، از سر انگشتان پا مسح می‌کرده است یا نه؟ در صورتی که مسأله را می‌دانسته و احتمال می‌دهد که از

سر انگشتان مسح کرده باشد وضو و نمازهای خوانده شده محکوم به صحّت هستند.

۷- بر آمدگی روی پا که هنگام مسح، دست باید تا آنجا کشیده شود، کدام است؟

باید مسح پا را تا مفصل بکشند.

۸- وضو در مساجد و مراکز و ادارات دولتی که دولت در سایر کشورهای اسلامی بنا می‌کند، چه حکمی دارد؟

جایز است و مانع شرعی ندارد.

۹- چشمه‌ای است که سرچشمه آن در زمین ملکی شخصی قرار دارد. اگر بخواهیم آب آن را به‌وسیله لوله به منطقه‌ای که

چند کیلومتر با آن فاصله دارد، انتقال دهیم، باید لوله از زمین‌های ملکی این شخص و افراد دیگر عبور نماید، آیا در صورت

عدم رضایت مالکین زمین‌ها، استفاده از آب چشمه برای وضو و غسل و سایر تطهیرات جایز است؟

اگر چشمه، در کنار و خارج از ملک غیر، خود به‌خود جوشیده و قبل از جریان آن بر زمین، وارد لوله شده و به منطقه منظور

هدایت شود در صورتی که استفاده از آب عرفاً تصرف در ملک غیر محسوب نشود، اشکال ندارد.

۱۰- سازمان آب، نصب پمپ فشار و استفاده از آن را ممنوع اعلام کرده است، ولی در برخی از محله‌ها فشار آب ضعیف

است و ساکنان آن مجبورند که برای استفاده از آب در طبقات بالای ساختمان‌ها از پمپ فشار استفاده کنند، با توجه به این

مسأله به دو سؤال زیر پاسخ فرمایید؟

۱- ۱۰- آیا نصب پمپ فشار آب جهت استفاده از آب بیشتر از نظر شرعی جایز است؟

۲- ۱۰- در صورت عدم جواز استفاده از پمپ فشار آب، وضو و غسل با آبی که به وسیله پمپ جذب می شود چه حکمی دارد؟ در فرض سؤال، نصب و استفاده از پمپ فشار جایز نیست، و وضو و غسل با آبی که به وسیله پمپ به دست می آید، محل اشکال است.

۱۱- نظر جنابعالی درباره وضو گرفتن قبل از داخل شد وقت نماز چیست؟ در پاسخ به یکی از استفتائات فرموده اید که با وضویی که نزدیک اول وقت نماز گرفته می شود، می توان نماز خواند. منظور شما از نزدیک اول وقت نماز، چه مقدار است؟ ملاک صدق عرفی نزدیکی وقت نماز است، و اگر در آن وقت برای نماز وضو گرفته شود، اشکال ندارد.

۱۲- آیا شخصی که وضو می گیرد، مستحب است هنگام مسح قسمت پائین انگشتان پا یعنی جایی را که موقع راه رفتن با زمین تماس پیدا می کند، مسح نماید؟

محل مسح پا عبارت است از روی پا از سر یکی از انگشتان تا مفصل ساق، و استحباب مسح پائین انگشتان پا ثابت نشده است.

۱۳- اگر شخص وضو گیرنده، هنگام شستن دست ها و صورت به قصد وضو اقدام به باز و بسته کردن شیر آب نماید، این کار او چه حکمی دارد؟

اشکال ندارد و به صحّت وضو لطمه ای نمی زند. ولی اگر بعد از فراغت از شستن دست چپ و قبل از مسح با آن، دستش را روی شیری که خیس است بگذارد و آب وضوی دست با آب خارج از وضو مخلوط شود، صحّت مسح با رطوبتی که مختلط از آب وضو و آب خارج است، محل اشکال می باشد.

۱۴- آیا برای مسح می توان از غیر آب وضو استفاده کرد؟ و همچنین آیا مسح سر حتماً باید با دست راست و از بالا به پایین باشد؟ مسح سر و پاها باید با رطوبتی که از آب وضو در دست ها مانده، کشیده شود و اگر رطوبتی باقی نمانده باید از ریش یا ابرو رطوبت گرفته و مسح نماید و احتیاط آن است که مسح سر با دست راست باشد، ولی کشیدن مسح از بالا به پایین لازم نیست.

۱۵- بعضی از زن‌ها ادعا می‌کنند که وجود رنگ روی ناخن مانع وضو نیست و مسح روی جوراب نازک هم جایز است. نظر شریف جنابعالی در این باره چیست؟
در صورتی که رنگ دارای جرم باشد، مانع از رسیدن آب به ناخن می‌باشد و وضو باطل است و مسح بر جوراب هر قدر هم نازک باشد، صحیح نیست.

۱۶- آیا مجروحان جنگی که قطع نخاع شده‌اند و قدرت نگهداری بول را ندارند، جایز است در نماز جمعه شرکت کرده و به خطبه‌ها گوش دهند و با عمل به وظیفه شخص مسلوس، نماز جمعه و عصر را بخوانند؟
شرکت آنان در نماز جمعه اشکال ندارد، ولی با توجه به این که بر آنان واجب است که بعد از وضو گرفتن بدون فاصله زمانی، شروع به خواندن نماز کنند، بنابراین وضوی قبل از خطبه‌های نماز جمعه در صورتی برای خواندن نماز جمعه کافی است که بعد از وضو حدیثی از آنان سر نزنند.

۱۷- شخصی که قادر بر وضو گرفتن نیست، فرد دیگری را برای انجام وضو به نیابت می‌گیرد و خودش نیت نموده و با دست خود مسح می‌کند و اگر قادر بر مسح نباشد نایب دست او را گرفته و با آن مسح می‌نماید. اگر از این کار هم عاجز باشد، نایب از دست او رطوبت گرفته و مسح می‌کند. حال، اگر این شخص دست نداشته باشد، چه حکمی دارد؟
اگر این شخص کف دست نداشته باشد، برای مسح، رطوبت از ساعد او گرفته می‌شود، و اگر ساعد هم نداشته باشد، رطوبت از ریش یا ابروی او گرفته شده و سر و پا با آن مسح می‌شوند.

۱۸- در نزدیکی محل برگزاری نماز جمعه مکانی برای وضو گرفتن وجود دارد که تابع مسجد جامع است و پول آب آن از غیر بودجه مسجد پرداخت می‌شود. آیا شرکت کنندگان در نماز جمعه جایز است که از آن آب استفاده کنند؟
چون آب آن برای وضو گرفتن همه نمازگزاران به طور مطلق قرارداد شده است، استفاده از آن اشکال ندارد.
۱۹- آیا وضویی که قبل از نماز ظهر و عصر گرفته شده، برای خواندن نماز مغرب و عشاء هم با علم به این که در این مدت هیچ یک از مبطلات وضو از وی سرنزده است، کافی است؟ یا آنکه هر نمازی نیت و وضوی جداگانه‌ای دارد؟

برای هر نمازی وضوی جداگانه لازم نیست. با یک وضو تا زمانی که باطل نشده، می‌تواند هر مقدار نماز که می‌خواهد بخواند.

۲۰- آیا وضو گرفتن به نیت نماز واجب قبل از داخل شدن به وقت آن جایز است؟

وضو گرفتن برای خواندن نماز واجب، اگر نزدیک داخل شدن به وقت آن باشد، اشکال ندارد.

۲۱- به علت فلج شدن هر دو پایم به کمک کفش طبی و عصای چوبی راه می‌روم، و چون به هیچ وجه بیرون آوردن کفش هنگام وضو برایم امکان ندارد، امیدوارم وظیفه شرعی مرا در رابطه با مسح هر دو پا بیان فرمایید.

اگر بیرون آوردن کفش برای مسح پاها برای شما خیلی سخت و دشوار است، مسح بر روی کفش کافی و مجزی است.

۲۲- اگر بعد از رسیدن به مکانی تا چند فرسخی آن به جستجوی آب پردازیم و آب آلوده و کثیفی را بیابیم، در این حالت تیمم برای ما واجب است یا وضو گرفتن با آن آب؟

اگر آن آب پاک و مطلق باشد و استعمال آن ضرری نداشته باشد و خوف ضرر هم در بین نباشد، وضو واجب است و نوبت به تیمم نمی‌رسد.

۲۳- آیا وضو به خودی خود مستحب است؟ و آیا می‌توان قبل از داخل شدن به وقت نماز به قصد قربت وضو گرفت و با همان وضو نماز خواند؟

وضو به قصد طهارت از نظر شرعی مستحب و مطلوب است و خواندن نماز با وضوی مستحب جایز است.

۲۴- کسی که همیشه در وضویش شک می‌کند، چگونه می‌تواند به مسجد برود و نماز بخواند و به قرائت قرآن کریم و زیارت معصومین (علیهم‌السلام) پردازد؟

شک در بقای طهارت بعد از وضو اعتبار ندارد، و تا یقین به نقض وضو پیدا نکرده است می‌تواند با آن نماز بخواند و قرآن قرائت کند و به زیارت برود.

۲۵- آیا در صحت وضو شرط است که آب بر همه قسمت‌های دست جریان پیدا کند یا آنکه کشیدن دست تر بر آن کافی است؟

صدق شستن منوط به رساندن آب به تمام عضو است هر چند به وسیله دست کشیدن باشد. ولی مسح اعضاء با دست مرطوب به تنهایی کافی نیست.

مسّ اسماء و آیات الهی

- ۱- مسّ ضمیرهایی که به ذات باری تعالی بر می گردند مثل ضمیر جمله «بسمه تعالی» چه حکمی دارد؟
ضمیر حکم لفظ جلاله را ندارد.
- ۲- نوشتن اسم جلاله «الله» به صورت «...» مرسوم شده است. کسانی که بدون وضو این کلمه را مسّ می کنند، چه حکمی دارند؟
همزه و نقاط، حکم لفظ جلاله را ندارد، و مسّ آن بدون وضو، جایز است.
- ۳- در جایی که من کار می کنم در مکاتبات خود کلمه «الله» را به صورت «...» می نویسند. آیا نوشتن الف و سه نقطه به جای لفظ جلاله «الله» از نظر شرعی صحیح است؟
از نظر شرعی مانعی ندارد.
- ۴- آیا جایز است به صرف احتمال مسّ لفظ جلاله «الله» توسط افراد بدون وضو، از نوشتن آن خودداری نموده و یا بصورت «...» نوشته شود؟
مانعی ندارد.
- ۵- نابینایان برای خواندن و نوشتن از خط برجسته ای معروف به خط بریل که با لمس انگشتان خوانده می شود، استفاده می کنند.
۱ - ۵ - آیا بر نابینایان واجب است که هنگام فراگیری قرآن کریم و مسّ اسماء طاهره که با خط برجسته بریل نوشته شده است، وضو داشته باشند یا خیر؟
اگر نقاط برجسته علامت حروف هستند، حکم آن حروف را ندارند ولی اگر در نظر عرف آگاه به عنوان خط محسوب شوند در مسّ آنها رعایت احتیاط لازم است.

- ۶- مس اسم‌هایی از قبیل عبدالله و حیب الله بدون وضو چه حکمی دارد؟
 مس لفظ جلاله بدون وضو جایز نیست، اگر چه جزیی از یک اسم مرکب باشد.
- ۷- آیا جایز است که فردی که جنب است گردن‌بندی را به گردن بیندازد که نام مبارک پیامبر (صلی الله علیه و آله) بر آن نقش شده است؟
 به گردن آویختن آن اشکال ندارد، ولی بنابر احتیاط واجب است که اسم مبارک پیامبر (صلی الله علیه و آله) با بدن تماس نداشته باشد.
- ۸- آیا حرمت مس نوشته‌های قرآن بدون وضو اختصاص به موردی دارد که در قرآن کریم باشد، یا شامل مواردی که نوشته قرآنی در کتاب دیگری یا تابلو یا دیوار و غیر آن‌ها هم باشد، می‌گردد؟
 حرمت مس کلمات و آیات قرآنی بدون وضو اختصاص به قرآن کریم ندارد. بلکه شامل همه کلمات و آیات قرآنی می‌شود، هر چند در کتاب دیگری یا در روزنامه، مجله، تابلو، و غیر آن‌ها باشد.
- ۹- خانواده‌ای به قصد خیر و برکت هنگام خوردن برنج از ظرفی استفاده می‌کنند که آیات قرآنی از جمله آیه‌الکرسی روی آن نوشته شده است. آیا این کار اشکال دارد؟
 اگر با وضو باشند و یا غذا را با قاشق از ظرف بر می‌دارند، اشکال ندارد.
- ۱۰- آیا کسانی که به وسیله دستگاه تحریر اسماء جلاله یا آیات قرآنی و یا نام‌های معصومین (علیهم‌السلام) را می‌نویسند، باید در حال نوشتن آن‌ها با وضو باشند؟
 این کار مشروط به طهارت نیست، ولی نوشته‌ها را نباید بدون وضو مس کرد.
- ۱۱- آیا مس آرم جمهوری اسلامی ایران بدون وضوء، حرام است؟
 اگر در نظر عرف، اسم جلاله محسوب و خوانده شود، مس آن بدون طهارت حرام است و در غیر این صورت اشکال ندارد، اگر چه احوط ترک مس آن بدون طهارت است.
- ۱۲- آیا چاپ آرم جمهوری اسلامی ایران بر روی اوراق اداری و استفاده از آن در مکاتبات و غیر آن، چه حکمی دارد؟

نوشتن و چاپ لفظ جلاله یا آرم جمهوری اسلامی ایران اشکال ندارد، و احوط این است که احکام لفظ جلاله در آرم جمهوری اسلامی ایران هم رعایت شود.

۱۳- استفاده از تمبرهای پستی که بر روی آن‌ها آیات قرآنی چاپ شده است، و یا چاپ لفظ جلاله و اسماء خداوند (عزوجل) و آیات قرآنی و یا چاپ آرم مؤسساتی که مشتمل بر آیاتی از قرآن کریم است، در روزنامه‌ها و مجلات و نشریاتی که همه روزه منتشر می‌شوند، چه حکمی دارد؟

طبع و نشر آیات قرآنی و اسماء جلاله و امثال آن اشکال ندارد، ولی بر کسی که به دستش می‌رسد، واجب است که احکام شرعی آن‌ها را رعایت نماید و از بی‌احترامی و نجس کردن و مسّ بدون وضوی آن‌ها خودداری کند.

۱۴- در بعضی از روزنامه‌ها اسم جلاله یا آیات قرآنی نوشته می‌شود، آیا پیچاندن غذا با آن‌ها، یا نشستن بر آن‌ها و یا استفاده از آن‌ها به جای سفره و یا انداختن آن‌ها در زباله، با توجه به مشکل بودن استفاده از راه‌های دیگر، جایز است یا خیر؟ استفاده از این روزنامه‌ها در مواردی که از نظر عرف، بی‌احترامی شمرده شود جایز نیست و اگر بی‌احترامی محسوب نشود اشکال ندارد.

۱۵- آیا مسّ نقش کلمات روی انگشترها، جایز است؟

اگر از کلماتی باشد که شرط جواز مسّ آن طهارت است، مسّ آن بدون طهارت جایز نیست.

۱۶- انداختن چیزی که مشتمل بر نام‌های خداوند است در نهرها و جوی‌ها چه حکمی دارد؟ آیا این عمل اهانت محسوب می‌شود؟

اگر انداختن آن‌ها در نهرها و جویبارها از نظر عرف اهانت محسوب نشود، اشکال ندارد.

۱۷- آیا هنگام انداختن اوراق امتحانی تصحیح شده در زباله یا آتش زدن آن‌ها، باید اطمینان حاصل شود که نام‌های خداوند و اسامی معصومین (علیهم‌السلام) در آن‌ها نباشد؟ آیا دور انداختن اوراقی که در یکی از دو طرف آن چیزی نوشته نشده است، اسراف محسوب می‌شود یا خیر؟

فحص و بررسی لازم نیست و هنگامی که وجود اسماء جلاله در ورقه احراز نشود، انداختن آن در زباله اشکال ندارد. اما

اوراقی که امکان استفاده از آن در صنعت کارتن سازی و مانند آن وجود دارد و یا بر یک طرف آن نوشته شده است و طرف دیگر آن قابل استفاده برای نوشتن است، سوزاندن و دور انداختن آن‌ها به علت وجود شبهه اسراف، خالی از اشکال نیست.

۱۸- اسامی مبارکی که احترام آن‌ها واجب و مسّ بدون وضوی آن‌ها حرام است، کدامند؟

مسّ اسماء و صفات مخصوص ذات باری تعالی بدون وضو حرام است، و احوط الحاق نام‌های انبیاء عظام و ائمه معصومین (علیهم السلام) به نام‌های خداوند متعال، در حکم مذکور است.

۱۹- راه‌های شرعی محو کردن اسماء مبارک و آیات قرآنی هنگام نیاز کدامند؟ سوزاندن اوراقی که در آن اسم جلاله و

آیات قرآنی نوشته شده است، هنگام ضرورت برای حفظ اسرار چه حکمی دارد؟

دفن آن‌ها در خاک و یا تبدیل آن‌ها به خمیر به وسیله آب اشکال ندارد. ولی جواز سوزاندن آن‌ها مشکل است و اگر بی‌احترامی محسوب شود، جایز نیست، مگر در صورتی که اضطرار اقتضا کند و جدا کردن آیات قرآنی و نام‌های مبارک امکان نداشته باشد.

۲۰- قطعه قطعه کردن اسماء مبارک و آیات قرآنی به مقدار زیاد به طوری که حتی دو حرف آن‌ها به هم متصل نمانده، و غیر

قابل خواندن شوند، چه حکمی دارد؟ آیا در محو کردن اسماء مبارک و آیات قرآنی و ساقط شدن حکم آن‌ها، تغییر صورت خطی آن‌ها با حذف و اضافه کردن حروف، کافی است؟

تقطیع به نحو مذکور اگر بی‌احترامی محسوب شود جایز نیست و در غیر این صورت نیز اگر موجب محو نوشته لفظ جلاله و آیات قرآنی نشود، کافی نیست، همچنان که تغییر صورت خطی کلمات با اضافه یا کم کردن بعضی حروف نیز باعث زوال حکم شرعی حروفی که به قصد نوشتن لفظ جلاله به کار رفته‌اند، نمی‌شود. بلی، زوال حکم بر اثر تغییر حروف به نحوی که ملحق به محو حروف گردد، بعید نیست، هر چند احتیاط، اجتناب از مسّ آن بدون وضو است.

تکمیلی احکام غسل

برای یک مسلمان حقیقی آنچه مهم است اطاعت از فرمان خداوند حکیم است، چه فرمان دهد که قسمتی از بدن شسته شود (مانند وضو) یا فرمان دهد که تمام بدن شسته شود (مانند غسل). در شرع مقدس اسلام، غسل طهارتی است که از شستن تمام

بدن حاصل می‌شود و این عمل معنوی باید با قصد قربت و برای رضای خدا انجام گیرد. بنابراین، اگر کسی بدون قصد قربت بدن خود را بشوید، تنها از نظافت ظاهری بهره برده و از طهارت معنوی محروم است.

برخی از غسل‌های واجب

غسل به واسطه «جنابت» واجب می‌شود، همچنین مسلمانی که از دنیا می‌رود واجب است او را غسل دهند که به آن غسل میت می‌گویند و نیز کسی که به بدن میتی دست بگذارد واجب است غسل دهند که به آن غسل مس میت می‌گویند. غسل نمودن در موارد متعددی مستحب است و سزاوار است انسان مسلمان به غسل‌های مستحب نیز اهمیت دهد. برخی غسل‌های مستحب عبارت‌اند از:

۱- غسل جمعه که استحباب فراوان داشته و بسیار به آن توصیه شده است. بهترین زمان غسل جمعه از اذان صبح جمعه تا اذان ظهر جمعه است. اما اگر بعد از ظهر جمعه هم موفق نشد، می‌تواند روز شنبه قضای آن را به جا آورد.

۲- غسل شب‌های ماه مبارک رمضان، به ویژه شب‌های قدر

۳- غسل روزهای عید؛ مانند: عید غدیر، فطر، قربان، نوروز، مبعث، نیمه شعبان، میلاد پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله

۴- غسل زیارت ائمه اطهار از دور یا نزدیک

۵- غسل ورود به مسجد الحرام، مسجد النبی، ورود به شهر مکه و مدینه

۶- غسل دادن کودک تازه متولد شده، از زمان ولادت تا روز هفتم

۷- غسل توبه از گناهان

استفتائات

۱- کسی که به سن تکلیف رسیده ولی جاهل به وجوب غسل و کیفیت آن بوده و بعد از گذشت مدتی در حدود ده سال متوجه مسأله تقلید و وجوب غسل بر او شده است، چه حکمی دارد؟ وظیفه او نسبت به قضای نمازها و روزه‌های گذشته‌اش چیست؟

قضای نمازهایی که در حال جنابت خوانده، بر او واجب است، و همچنین قضای روزه هم در صورتی که می دانسته جنب است، ولی جاهل به وجوب غسل بر جنب برای روزه گرفتن بوده، بر او واجب است.

۲- شخصی که بعد از جنابت، غسل خود را به طور باطل و اشتباه انجام می دهد، با توجه به جهل او به این مسأله، نمازهایی را که با این غسل می خواند، چه حکمی دارند؟
نماز با غسل باطل، باطل است و باید اعاده یا قضا شود.

۳- به قصد انجام یکی از غسل های واجب غسل کردم. پس از خروج از حمام شك کردم که آیا ترتیب را رعایت کرده ام یا نه، و چون احتمال می دادم که نیت ترتیب کافی است، دوباره غسل نکردم. اکنون در کارم متحیر هستم، آیا قضای همه نمازهایی که خوانده ام، واجب است؟

اگر احتمال صحّت غسل را می دهید و در وقت غسل متوجه انجام آنچه در صحّت غسل معتبر است بوده اید، چیزی بر عهده شما نیست. بله، اگر یقین به بطلان غسل پیدا کنید، قضای همه نمازها بر شما واجب است.

۴- من غسل جنابت را به این ترتیب انجام می دادم که ابتدا سمت راست بدن بعد سر و سپس قسمت چپ بدن را می شستم. در سؤال و تحقیق در این زمینه هم کوتاهی کرده ام، نماز و روزه ام چه حکمی دارند؟

غسل به کیفیت مذکور باطل است و موجب رفع حدث نمی شود. لذا نمازهایی که با چنین غسلی خوانده شده، باطل و قضای آنها واجب است. ولی روزه ها با فرض این که معتقد به صحّت غسل به صورت مذکور بوده اید و بقای شما بر جنابت، عمدی نبوده است، محکوم به صحّت است.

۵- آیا خواندن سوره هایی که سجده واجب دارند، بر جنب حرام است؟
از جمله کارهایی که بر جنب حرام است، خواندن خصوص آیات سجده این سوره ها است، ولی خواندن سایر آیات از این سوره ها اشکال ندارد.

تکمیلی احکام تیمم

شیخ صدوق(ره) می‌نویسد: با یکی از نوادگان امام موسی بن جعفر(علیه‌السلام) هم‌نشین و از این مجالست بسیار مفتخر و سرفراز بودم. روزی ایشان از کتاب زکریای رازی به نام «من لا یحضره الطیب» [کسی که طیب نزد او حاضر نیست] نام برد و گفت: کتابی است در علم طب، جامع و کافی، تو نیز در خصوص فقه و احکام دین کتابی بنویس و نام آن را فقیه «من لا یحضره الفقیه» [کسی که فقیه نزد وی حاضر نیست] بگذار تا دیگران هنگام نیاز به دانستن حلال و حرام از آن استفاده کنند. «شیخ صدوق به این توصیه عمل می‌کند و یک‌دوره کامل فقه را از باب «طهارت تا «دیات» جمع‌آوری نموده و فتاوی خود را در آن کتاب بر اساس آیات و روایات تنظیم می‌نماید: به‌عنوان نمونه، به یک روایت در باب تیمم اشاره می‌شود. به رسول خدا عرض کردند: شخصی جنابت داشت او را غسل دادند در حالی که بیماری آبله داشت. مریض جان سپرد. رسول خدا فرمود: کسانی که این مریض را در این حالت غسل دادند، او را به قتل رساندند! چرا مسائل او را سؤال نکردند و ندانسته او را غسل دادند؟؟ به‌درستی که درمان جهل، سؤال کردن و پرسیدن است ...

در هفت مورد باید به‌جای وضو یا غسل تیمم کرد:

اول از موارد تیمم

در جایی که تهیه آب به‌اندازه وضو یا غسل ممکن نیست.

دوم از موارد تیمم

هرگاه آب در چاه باشد و به‌واسطه عدم توانایی یا نداشتن وسیله، دسترسی به آب ندارد، باید تیمم کند و همچنین اگر مشقت فوق‌العاده داشته باشد که عادتاً مردم آن را تحمل نمی‌کنند.

سوم از موارد تیمم

هرگاه آب دارد ولی می‌ترسد اگر وضو بگیرد بیمار شود یا بیماری او به‌طول انجامد، یا شدت کند، یا معالجه آن سخت شود، در تمام این موارد باید تیمم کند، ولی اگر مثلاً آب گرم برای او ضرر ندارد باید با آب گرم وضو بگیرد یا غسل کند و لازم نیست یقین به ضرر داشته باشد همین اندازه که خوف ضرر داشته باشد کافی است که وضو نگیرد و تیمم کند.

چهارم از موارد تیمم

هرگاه به مقدار کافی آب دارد اما اگر آن را به مصرف وضو یا غسل برساند می‌ترسد خودش یا فرزندان یا دوستان و همراهانش از تشنگی هلاک یا بیمار شوند، یا فوق العاده به زحمت بیفتند، باید تیمم کند و آب را نگه دارد، همچنین اگر انسان غیر مسلمانی جان او در خطر باشد باید آب را به او بدهد و تیمم نماید، درباره حیوان نیز همین حکم جاری است.

پنجم از موارد تیمم

کسی که آب کمی در اختیار دارد که اگر با آن وضو بگیرد و یا غسل کند برای تطهیر بدن یا لباس او چیزی نمی‌ماند باید نخست بدن و لباس را آب بکشد، بعد تیمم کند و نماز بخواند، اما اگر چیزی که بر آن تیمم کند ندارد باید آب را به مصرف وضو یا غسل برساند و با بدن یا لباس نجس نماز بخواند

ششم از موارد تیمم

هرگاه آب یا ظرفش غصبی است، یا از طلا و نقره است و آب و ظرف دیگری ندارد، باید به جای وضو یا غسل، تیمم کند.

هفتم از موارد تیمم

در تنگی وقت که اگر بخواهد وضو بگیرد یا غسل کند همه نماز یا مقداری از آن خارج از وقت واقع می‌شود باید تیمم کند.

استفتائات

۱- اگر چیزهایی مثل خاک، گچ، سنگ که تیمم بر آنها صحیح است، به دیوار چسبیده باشند، آیا تیمم بر آنها صحیح است یا آنکه حتماً باید بر روی زمین باشند؟

در صحت تیمم، بودن آنها بر روی زمین شرط نیست.

۲- در صورتی که جنب بر اثر عدم امکان رسیدن به حمام، چند روزی جنابتش استمرار داشته باشد، اگر بعد از نمازی که

با تیمم بدل از غسل خوانده است، حدث اصغری از او سر بزند، آیا برای نماز بعدی باید دوباره تیمم بدل از غسل نماید؟ یا آنکه همان تیمم اول از جهت جنابت کفایت می‌کند، و برای نمازهای بعدی از جهت حدث اصغر وضو یا تیمم واجب است؟ شخص جنب پس از آن که به طور صحیح تیمم بدل از غسل جنابت کرد، اگر حدث اصغر از او سر بزند، تا زمانی که عذر شرعی مجوز تیمم برطرف نشده است، بنا بر احتیاط واجب باید برای اعمال مشروط به طهارت، تیمم بدل از غسل نماید و وضو هم بگیرد و اگر معذور از وضو باشد باید تیمم دیگری بدل از آن نماید.

۳- آیا تیمم بدل از غسل همان احکام قطعی و ثابت غسل را دارد؟ به این معنی که آیا با آن داخل مسجد شدن جایز است؟ ترتیب همه آثار شرعی غسل بر تیمم بدل از غسل جایز است، مگر این که تیمم بدل از غسل به علت تنگی وقت باشد.

۴- شخصی که از مجروحین جنگی است و بر اثر قطع نخاع قادر به کنترل ادرار خود نیست، آیا می‌تواند به این دلیل که حمام رفتن برای او کمی مشقت دارد، برای انجام اعمال مستحبی مانند غسل جمعه و زیارت و غیر آن‌ها تیمم بدل از غسل نماید؟

صحّت تیمم بدل از غسل برای اعمالی که مشروط به طهارت نیست، مانند زیارت محل اشکال است، ولی انجام آن به جای غسل‌های مستحبی در موارد عسر و حرج به قصد رجاء و مطلوبیت اشکال ندارد.

۵- کسی که فاقد آب است و یا استعمال آب برایش ضرر دارد، آیا در صورت تیمم بدل از غسل جنابت، داخل مسجد شدن و خواندن نماز جماعت برای او جایز است؟ قرائت قرآن کریم چه حکمی دارد؟

تا زمانی که عذر مجوز تیمم باقی است و تیمم او باطل نشده، انجام همه اعمال مشروط به طهارت برای او جایز است.

۶- رطوبتی از انسان در حال خواب خارج می‌شود و بعد از بیداری چیزی به یاد نمی‌آورد ولی لباس خود را مرطوب می‌بیند و وقت هم برای به یاد آوردن ندارد زیرا نماز صبح او قضا می‌شود. وظیفه انسان در این حالت چیست؟ چگونه نیت تیمم بدل از غسل نماید؟ حکم اصلی در این باره چیست؟

اگر می‌داند که محتمل شده، جنب است و باید غسل کند و در صورت تنگی وقت باید بعد از تطهیر بدنش تیمم نموده و نماز بخواند و سپس در وسعت وقت غسل نماید، ولی در صورت شک در احتلام و جنابت، حکم جنابت بر آن جاری نمی‌شود.

۷- شخصی که چندین شب متوالی جنب شده، با توجه به این که در حدیث شریف آمده است که چند روز متوالی حمام رفتن انسان را ضعیف می‌کند، چه تکلیفی دارد؟

غسل بر او واجب است، مگر این که استعمال آب برای او ضرر داشته باشد که در این صورت باید تیمم کند.

۸- کسی که غسل جنابت را برای نماز صبح انجام نداده است و به اعتقاد این که اگر غسل کند، مریض می‌شود، تیمم کرده است، چه حکمی دارد؟

اگر به اعتقاد او غسل برایش ضرر دارد، تیمم اشکال ندارد و نماز با آن صحیح است.

۹- کیفیت تیمم چگونه است؟ آیا فرقی بین تیمم بدل از وضو و غسل هست؟

تیمم بدین ترتیب است: ابتدا باید نیت نماید و سپس کف هر دو دست را بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است بزند و آن را به تمام پیشانی و دو طرف آن از جایی که موی سر می‌روید تا ابروها و بالای بینی بکشد، و سپس کف دست چپ را بر تمام پشت دست راست و کف دست راست را بر تمام پشت دست چپ، بکشد و احتیاط واجب این است که بار دیگر دست‌ها را به زمین بزند و سپس کف دست چپ را بر پشت دست راست و کف دست راست را بر پشت دست چپ بکشد. این ترتیب در تیمم بدل از وضو و بدل از غسل یکسان است.

۱۰- تیمم بر سنگ گچ و آهک و پخته شده آن‌ها و آجر چه حکمی دارد؟

تیمم بر هر آنچه از زمین محسوب شود مانند سنگ گچ و سنگ آهک، صحیح است. و بعید نیست، تیمم بر گچ و آهک پخته و آجر و امثال آن‌ها هم صحیح باشد

۱۱- فرموده‌اید چیزی که بر آن تیمم می‌شود باید پاک باشد، آیا اعضاء تیمم (پیشانی و پشت دست‌ها) هم باید پاک باشند؟

احتیاط آن است که در صورت امکان، پیشانی و پشت دست‌ها پاک باشند و اگر فردی نتواند محل تیمم را تطهیر کند، بدون آن تیمم نماید؛ هر چند بعید نیست که طهارت در هر صورت شرط نباشد.

۱۲- اگر انسان نتواند وضو بگیرد و تیمم هم برای او امکان نداشته باشد، چه وظیفه‌ای دارد؟

اگر انسان نتواند برای نماز وضو بگیرد و تیمم هم ممکن نباشد، بنا بر احتیاط باید نماز را در وقت بدون وضو و تیمم بخواند و سپس با وضو یا تیمم قضا کند

۱۳- من به بیماری پوستی مبتلا شده‌ام، به طوری که هر گاه غسل می‌کنم پوست بدنم خشک می‌شود. حتی در صورت شستن دست و صورتم هم این خشکی به وجود می‌آید. بنابراین مجبورم روغن به پوستم بمالم، در نتیجه هنگام وضو به خصوص برای نماز صبح با مشکلاتی مواجه می‌شوم. آیا جایز است در نمازهای صبح به جای وضو تیمم کنم؟

اگر استعمال آب برای شما ضرر داشته باشد، وضو گرفتن صحیح نیست، و باید به جای آن تیمم کنید. و اگر ضرر ندارد و روغن مذکور مانع از رسیدن آب به اعضای وضو نباشد، باید وضو بگیرید و اگر مانع است و می‌توانید روغن را پاک نموده و وضو بگیرید و سپس روغن بزنید، نوبت به تیمم نمی‌رسد.

۱۴- شخصی به خاطر تنگی وقت، نمازش را با تیمم خوانده است. بعد از فراغت از نماز برای او آشکار می‌شود که وقت برای وضو داشته است. نماز او چه حکمی دارد؟

اعاده آن نماز بر او واجب است

